

Zvláštní zpráva

Energetická účinnost v podnicích

Díličí úspory energie, ale nedostatky v plánování
a výběru projektů



EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

Obsah

	Body
Shrnutí	I–XII
Úvod	01–20
Energetická účinnost v EU	01–15
Úloha Komise a členských států	16–20
Rozsah a koncepce auditu	21–33
Připomínky	34–120
Nejasná vazba mezi financováním EU a potřebami podniků	34–64
Komise nezjišťovala potřebnost financování z prostředků EU	35–39
Většina členských států stanovila cíle související s energetickou účinností v podnicích, které však nemusí nutně souviset s cíli vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti	40–45
Plánovaná podpora se v posledních letech snížila a většina finančních prostředků je soustředěna v několika členských státech	46–51
Operační programy poskytovaly hlavně granty, aniž by tuto volbu zdůvodňovaly	52–64
Postupy členských států často podporovaly efektivnost	65–106
Většina výběrových řízení vyžaduje, aby žádosti obsahovaly očekávané úspory energie, obvykle potvrzené energetickými audity	67–73
Řídicí orgány stanovují většinou minimální výkonnostní normy	74–80
Investice do energetické účinnosti mohou být efektivní i bez veřejné podpory	81–88
Finanční ukazatele jsou velmi užitečné, a řídicími orgány přitom opomíjené nástroje pro posuzování výkonnosti	89–106
Stávající výkonnostní rámec neumožňuje měřit celkový přínos financování ze strany EU	107–120
Společný výkonnostní rámec neumožnil přístup ke konsolidovaným informacím o výstupech a výsledcích	108–116
Podle odhadů přispějí projekty v oblasti energetické účinnosti financované Evropskou unií k plnění cílů EU jen skromnou měrou	117–120

Závěry a doporučení

121–139

Přílohy

Příloha I – Analýza projektů v databázi

Příloha II – Charakteristiky vzorku

Zkratková slova a zkratky

Glosář

Odpovědi Komise

Harmonogram

Auditní tým

Shrnutí

I Energetická účinnost je důležitou součástí snahy EU dosáhnout do roku 2050 uhlíkové neutrality. Má-li EU tohoto cíle dosáhnout, musí v budoucnu docílit výraznějších zlepšení v oblasti energetické účinnosti.

II K energetické účinnosti mohou přispívat všechna hospodářská odvětví. Vzhledem k tomu, že ve svých nedávných zprávách jsme se zabývali opatřeními v oblasti energetické účinnosti ve velkých energeticky náročných odvětvích, budovách a výrobcích, rozhodli jsme se doplnit naši analýzu prověřením podpory investic do energetické účinnosti v podnicích. Naším cílem bylo přinést nové analytické poznatky, které lze získat na základě údajů o projektech zvyšování energetické účinnosti spolufinancovaných Evropskou unií.

III Nejvýznamnějšími fondy EU, které se zaměřují na zvyšování energetické účinnosti v podnicích, jsou Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti, z jejichž prostředků byly na tento účel v období 2014–2020 přiděleny 2,4 miliardy EUR.

IV V rámci auditu jsme prověřovali, zda finanční prostředky byly vynaloženy řádně, a analyzovali jsme, zda:

- o Komise a členské státy posoudily vhodnost využití finančních prostředků EU s ohledem na cíle energetické účinnosti;
- o postupy členských států podporovaly výběr efektivních projektů;
- o jsou výsledky tohoto financování prokazatelné.

V Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti nabízely možnost spolufinancování energetické účinnosti v podnicích v rámci této konkrétní priority bez toho, aby předtím Komise a členské státy možnosti zvyšování energetické účinnosti v podnicích posoudily či aby jejich potřeby financování z prostředků Evropské unie v období 2014–2020 odůvodnily.

VI Na úrovni programů jsme zjistili, že plány financování nebyly uvedeny do souladu s vnitrostátními prioritami v oblasti energetické účinnosti a neobsahovaly odůvodnění volby daného nástroje financování.

VII Za účelem výběru projektů si orgány vyžádaly odhady očekávaných úspor energie, jejichž platnost schválili odborní posuzovatelé. Orgány rovněž požadovaly, aby

bylo prokázáno, že projekty docílí určitých minimálních úspor energie a že budou splňovat kritéria efektivity, jako je poměr nákladů a úspor.

VIII Zjistili jsme, že podle odhadů bylo levnější ušetřit jednu jednotku energie než platit za stejné množství elektřiny, která je nejvíce používaným zdrojem energie. To znamená, že investice byly obecně efektivní.

IX K posouzení životaschopnosti projektu používali příjemci finanční ukazatele, zejména dobu návratnosti. Většina orgánů tyto ukazatele při výběru projektů nepoužila. Pokud doba návratnosti přesahovala životnost investic, znamenalo to, že projekty mají nižší efektivnost, tj. že mají vyšší náklady na dosažení stejného objemu úspor energie. Uplatněním kritérií efektivity se nesnížily průměrné náklady na úsporu energie.

X Jednotlivé programy mají své vlastní ukazatele, jimiž se měří zvýšení energetické účinnosti v podnicích, a nelze je proto agregovat na úrovni EU. V současném programovém období (2021–2027) platí společné ukazatele výkonnosti pro energetickou účinnost, nejsou však v souladu s dalšími požadavky EU na podávání zpráv a ponechávají prostor pro monitorování investic do energie z obnovitelných zdrojů jako projektů v oblasti energetické účinnosti.

XI Očekávané průměrné úspory energie, jichž má být dosaženo prostřednictvím každého eura investovaného do projektů v našem vzorku, jsme extrapolovali na celou databázi projektů v oblasti energetické účinnosti. Z výsledku vyplynulo, že potenciální roční úspory ve všech programech představují přibližně 0,3 % úspor, kterých má být v EU-27 dosaženo v rámci úsilí o splnění současných cílů v oblasti energetické účinnosti do roku 2030.

XII Komisi doporučujeme, aby:

- posoudila potenciální a skutečný příspěvek fondů politiky soudržnosti k energetické účinnosti;
- ověřovala, zda je volba nástroje financování náležitě odůvodněna.

Úvod

Energetická účinnost v EU

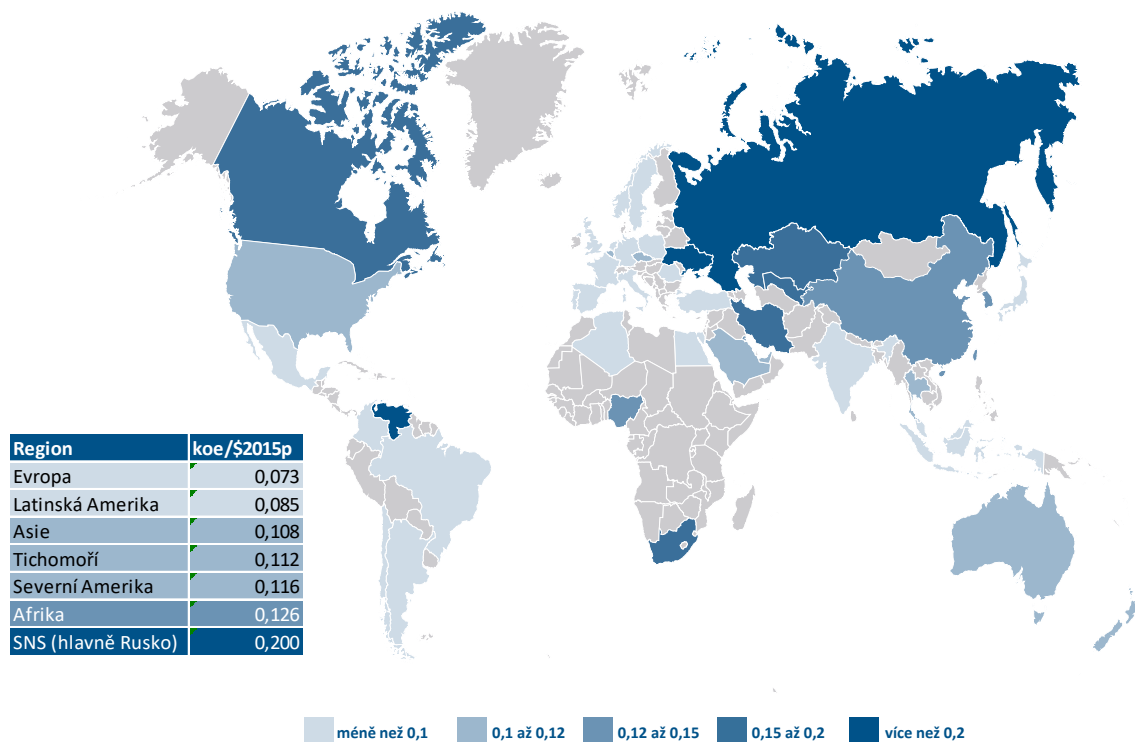
01 Energetická účinnost je důležitou součástí snahy EU dosáhnout do roku 2050 uhlíkové neutrality. Tato ambice se odráží v Zelené dohodě pro Evropu a v iniciativách Komise spojených s balíčkem „Fit for 55“. Dosažením energetické účinnosti se rozumí zlepšení poměru výstupu k energetickému vstupu, tj. snížením spotřeby energie nezbytné pro dosažení stejného nebo většího výstupu při stejném energetickém vstupu.

02 Zlepšení energetické účinnosti přispívá ke snížení energetické náročnosti hospodářství, tj. poměru mezi hrubou domácí spotřebou energie a hrubým domácím produktem (HDP). Energetická náročnost se snižuje také díky strukturálním hospodářským změnám, jako jsou přesuny z výrobního odvětví do odvětví služeb.

03 Přestože spotřeba energie na obyvatele je poměrně vysoká, Evropa je podle Světové energetické rady (World Energy Council) regionem s nejnižší energetickou náročností na jednotku HDP při paritě kupní síly¹. To znamená, že pokud jde o přeměnu energie na HDP, dosahuje Evropa poměrně vysoké účinnosti. **Obrázek 1** znázorňuje energetickou náročnost různých zemí a regionů v roce 2019.

¹ World Energy Council, *Energy efficiency: A straight path towards energy sustainability*, 2016.

Obrázek 1 – Energetická účinnost v roce 2019



Zdroj: *Global Energy Statistical Yearbook 2020*, Enerdata.

04 I při postupujícím zlepšování je podle odhadu Mezinárodní energetické agentury možné v Evropě dosáhnout v období 2017–2030 každoročního snížení energetické náročnosti alespoň o 2,5 % ročně². Evropská komise odhadla, že hospodářský potenciál snížení konečné spotřeby energie do roku 2030 ve srovnání se současným stavem je v komerčním sektoru 16 % a v průmyslu 23,5 %³.

05 EU stanovila cíle zvyšování energetické účinnosti: do roku 2020 se má konečná spotřeba energie snížit o 20 % a do roku 2030 o 32,5 % ve srovnání s hypotetickou spotřebou energie, která byla pro tyto roky vypočítána v rámci referenčního scénáře z roku 2007 na základě modelu PRIMES⁴. Evropská komise odhaduje, že plnění stávajících cílů EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti umožní společně snížit emise EU do roku 2030 přibližně o 45 %⁵. V nedávné době

² IEA, *Annual average change in energy intensity by region and scenario*, 1990–2030.

³ Tabulka 1 studie Evropské komise *Technical assistance services to assess the energy savings potentials at national and European level, Summary of EU results*, únor 2021.

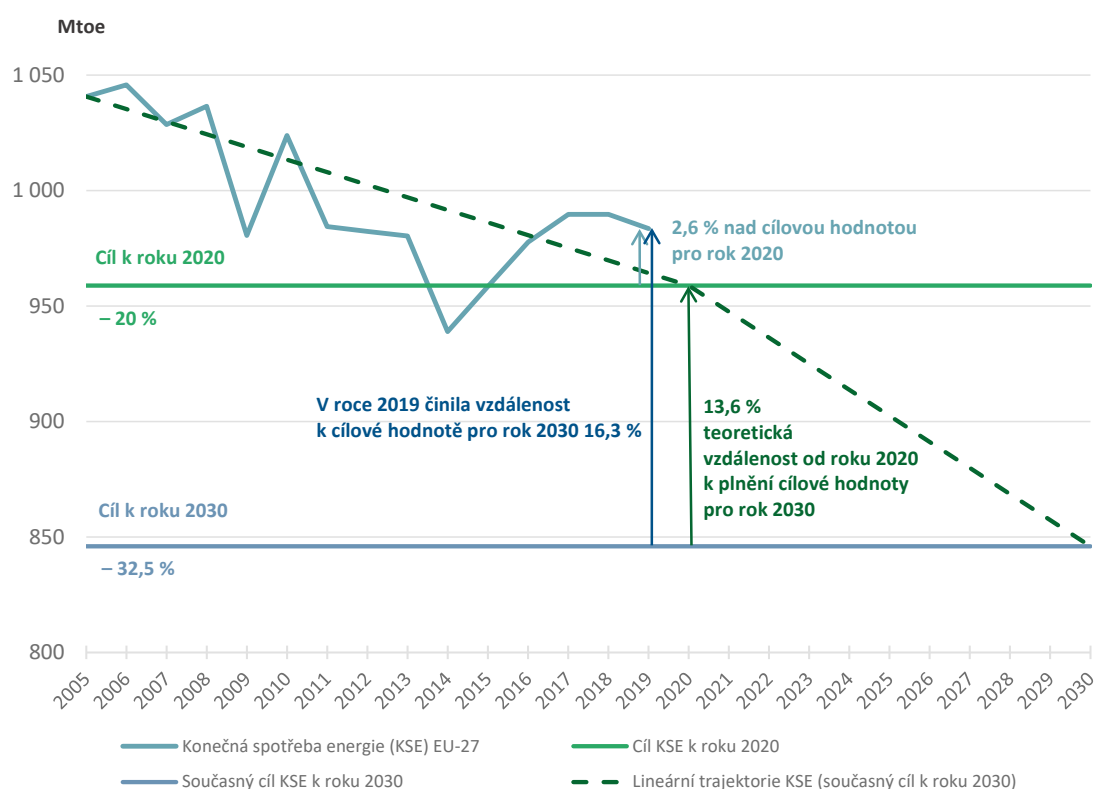
⁴ Evropská komise (2008), *EU-27 Energy baseline scenario* – aktualizace z roku 2007.

⁵ Evropský parlament, *European policies on climate and energy towards 2020, 2030 and 2050*, IPOL_BRI(2019)631047.

Komise v rámci snahy o dosažení klimatické neutrality do roku 2050 navrhla, aby se energetická účinnost dále zvyšovala, tj. aby se konečná spotřeba energie snížila do roku 2030 o 36 % na základě referenčního scénáře z roku 2007⁶.

06 Komise analyzuje celkový pokrok členských států dosažený při plnění cílů strategií Evropa 2020 a 2030. Z nejnovějšího posouzení pokroku vyplývá, že konečná spotřeba energie v EU byla v roce 2019 o 2,6 % vyšší ve srovnání s cílovou hodnotou strategie Evropa 2020 upravenou pro EU-27 (viz **obrázek 2**)⁷.

Obrázek 2 – Pokrok při plnění závazků EU v oblasti energetické účinnosti



Zdroj: EÚD na základě údajů GŘ ENER, 2020.

07 Členské státy mají v oblasti snižování spotřeby energie nebo energetické náročnosti své individuální cíle. Členské státy stanoví vnitrostátní cíle s přihlédnutím k ekonomickým a strukturálním podmínkám, které mají přispět k dosažení celkového cíle EU v oblasti energetické účinnosti.

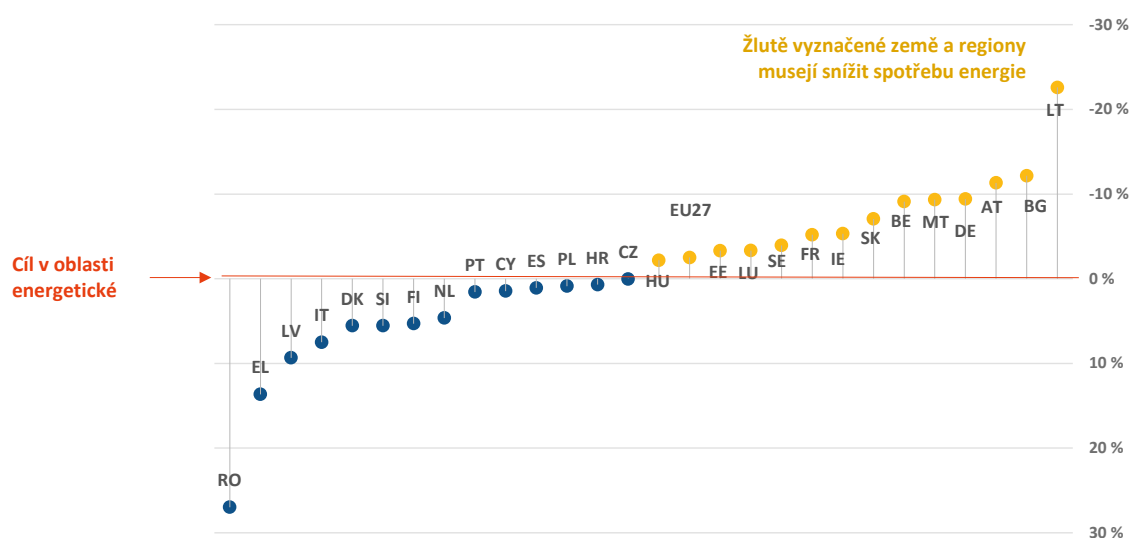
⁶ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepřacované znění), COM(2021)558 final, ze dne 14. července 2021.

⁷ Strana 13 „Zprávy o stavu energetické unie 2021 – příspěvky k realizaci Zelené dohody pro Evropu a oživení Unie“, COM(2021) 950 final.

08 Belgie, Bulharsko, Estonsko, Francie, Litva, Německo, Rakousko a Švédsko měly od roku 2014 cíl snižovat spotřebu. Ostatní členské státy měly kvůli splnění stanovených cílů udržet nebo omezit růst spotřeby.

09 *Obrázek 3* ukazuje, že v roce 2019, ještě před začátkem epidemie onemocnění COVID-19, bylo 13 z 27 členských států (vyznačených žlutou barvou), včetně všech členských států s cílem snížit spotřebu energie, nad svou orientační cílovou hodnotou pro rok 2020.

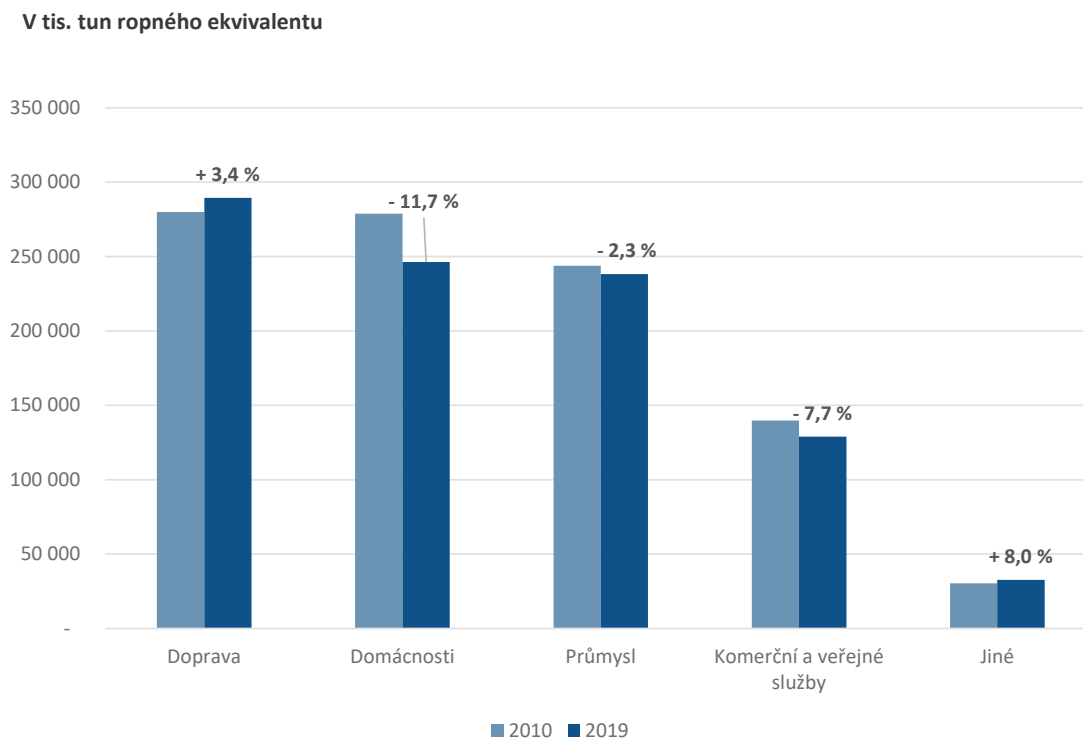
Obrázek 3 – Konečná spotřeba energie v roce 2019 ve srovnání s cílovou hodnotou pro rok 2020



Zdroj: EÚD na základě údajů GŘ ENER, 2021.

10 Očekává se, že různá hospodářská odvětví přispějí ke snížení celkové spotřeby energie různou měrou. Podíl jednotlivých odvětví na omezení spotřeby energie v EU v roce 2019 ve srovnání s rokem 2010 přehledně znázorňuje *obrázek 4*. V roce 2019 představoval průmysl se svým 26% podílem třetí největší kategorií konečné spotřeby energie v EU-27.

Obrázek 4 – Konečná spotřeba energie v EU-27 podle odvětví v roce 2019 oproti roku 2010



Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu a zprávy Společného výzkumného střediska *Energy Consumption and Energy Efficiency trends in the EU-28, 2000–2018*.

11 Podniky mohou být součástí všech výše uvedených odvětví s výjimkou domácností. Komise definuje jako podnik jakýkoli subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu⁸. Tuto definici používáme v celé této zprávě.

12 Směrnice o energetické účinnosti⁹ je v oblasti energetické účinnosti klíčovým právním nástrojem. Členskými státy ukládá povinnost zavést opatření ke splnění národních cílů energetické účinnosti, a přispět tak ke splnění cílů na úrovni EU. Členské státy ve svých vnitrostátních akčních plánech energetické účinnosti podrobně uvádějí

⁸ Článek 1 přílohy doporučení Komise 2003/361/ES o definici mikropodniků a malých a středních podniků (Úř. věst. L 124, 20.5.2003, s. 36).

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti (Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 1).

opatření včetně úspor v odvětví dodávek, přenosu či přepravy a distribuce energie, jakož i v konečném využití energie¹⁰.

13 Členské státy jsou povinny vypracovat a předložit vnitrostátní akční plány energetické účinnosti, což jsou strategické dokumenty, které stanoví soudržný přístup ke zvyšování energetické účinnosti na vnitrostátní úrovni. Uvádějí opatření a orientační potřeby financování, včetně financování z fondů EU¹¹. Na podporu navrhovaných opatření poskytují členské státy v souladu se svými vnitrostátními akčními plány energetické účinnosti někdy i značné vnitrostátní finanční prostředky.

14 Kromě stanovení cílů pro omezení spotřeby energie v EU a sledování jejich plnění v souladu se směrnicí o energetické účinnosti a nařízením o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu¹² podporuje EU zvyšování energetické účinnosti i prostřednictvím některých dalších mechanismů financování, jako jsou fondy politiky soudržnosti nebo fondy pro výzkum a inovace. Celkový objem plánovaných finančních prostředků EU dosahoval podle našeho posouzení přibližně 3,8 miliardy EUR.

15 Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Fond soudržnosti (FS) poskytují největší objem prostředků EU určených na financování zvyšování energetické účinnosti v podnicích: objem prostředků plánovaných na období 2014–2020 činil 2,4 miliardy EUR, tj. zhruba 60 % z uvedených 3,8 miliardy EUR. Většina fondů politiky soudržnosti (93 %) spadá pod EFRR a zbývající část pod FS.

Úloha Komise a členských států

16 Energetickou politiku vytváří a provádí Komise (Generální ředitelství pro energetiku). Vypracovává návrhy na podporu energetické účinnosti, dohlíží na provádění směrnic a sleduje pokrok členských států při plnění cílů v oblasti energetiky.

17 Na řízení Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudržnosti (FS) se společně podílejí Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku a členské

¹⁰ Prováděcí rozhodnutí Komise 2013/242/ES, kterým se stanoví vzor pro vnitrostátní akční plány energetické účinnosti podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU (Úř. věst. L 141, 15.7.2009, s. 48).

¹¹ SWD(2013) 180 final, oddíl 3.1.9.

¹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu (Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 1).

státy. Komise tudíž sdílí s členskými státy odpovědnost za efektivnost a účinnost výdajů.

18 V praxi to znamená, že členské státy připravují dohody o partnerství a operační programy a jmenují řídicí orgány, které spravují a provádějí operační programy. Operační programy stanoví priority a odpovídající financování až do výše vnitrostátního přidělu.

19 Priority vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti by měly být základem pro určení povahy podpory v rámci investiční priority v oblasti energetické účinnosti¹³. Řídicí orgány mohou v rámci operačních programů vyplácet finanční podporu ve formě grantů nebo prostřednictvím finančních nástrojů (např. úvěrů).

20 Komise schvaluje operační programy připravené členskými státy na začátku finančního období a sleduje provádění těchto programů prostřednictvím svého zastoupení v monitorovacích výborech a přezkoumáváním výročních zpráv o provádění. Nakonec by měla také vyhodnocovat výsledky financování.

¹³ Evropská komise, *Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments*, 2014, oddíl 2.1.

Rozsah a koncepce auditu

21 EU se nedávno dohodla zvýšit své ambice oblasti klimatu. Vzhledem k tomu, že ve svých nedávných zprávách jsme se zabývali opatřeními v oblasti energetické účinnosti velkých energeticky náročných odvětví¹⁴, budov¹⁵ a výrobků¹⁶, rozhodli jsme se doplnit naši analýzu specifickým přezkumem, ve kterém jsme se zaměřili na podporu investic do energetické účinnosti v podnicích prostřednictvím EFRR a FS, které představují hlavní zdroje financování ze strany EU.

22 Naším cílem bylo lépe zpřístupnit údaje o projektech energetické účinnosti spolufinancovaných Evropskou unií zúčastněným stranám a přinést nové analytické poznatky, které lze na základě těchto údajů získat.

23 Hlavní otázka auditu zněla:

„Byly prostředky fondů politiky soudržnosti EU určené na energetickou účinnost v podnicích vynakládány řádným způsobem?“

24 Abychom mohli odpovědět na hlavní otázku auditu, zabývali jsme se níže uvedenými dílčími otázkami:

- a) Posoudily Komise a členské státy, jaký je nejvhodnější způsob využití finančních prostředků EU s ohledem na cíle energetické účinnosti?
- b) Použily členské státy postupy umožňující výběr efektivních projektů?
- c) Lze na základě výsledků projektů prokázat zlepšení energetické účinnosti v podnicích?

¹⁴ Zvláštní zpráva č. 18/2020 – Evropský systém obchodování s emisemi: bezplatné přidělování povolenek bylo třeba lépe zacílit.

¹⁵ Zvláštní zpráva č. 21/2012 – Nákladová efektivita investic do energetické účinnosti v rámci politiky soudržnosti a zvláštní zpráva č.11/2020 – Energetická účinnost budov: je třeba klást větší důraz na nákladovou efektivnost.

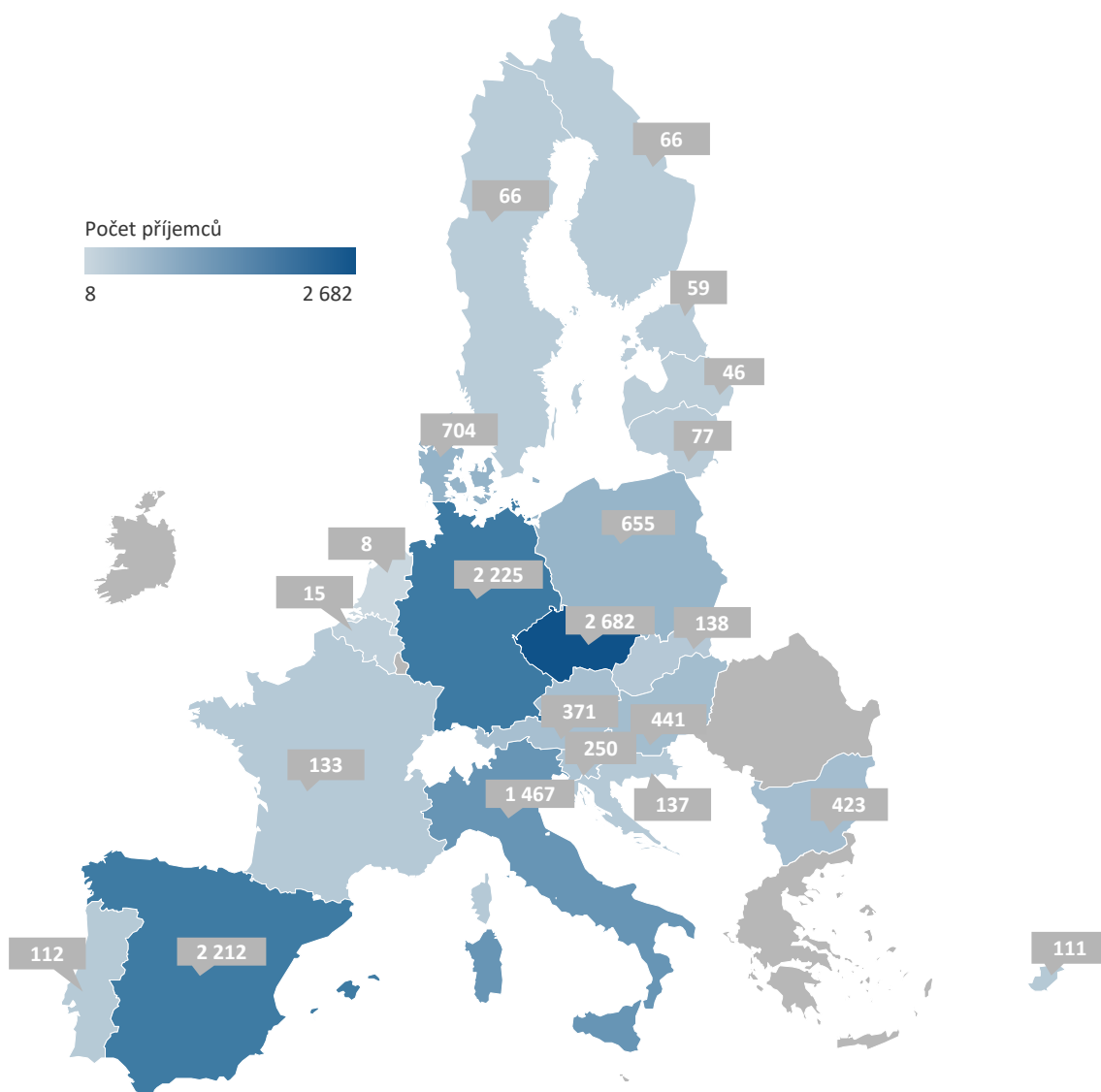
¹⁶ Zvláštní zpráva č. 1/2020 – Opatření EU v oblasti ekodesignu a označování energetickými štítky: důležitý příspěvek k větší energetické účinnosti, který je však omezován značnými zpožděními a nedodržováním právních předpisů.

25 Zaměřili jsme se na efektivnost a účinnost investic spolufinancovaných Evropskou unií do energetické účinnosti podniků za programové období 2014–2020 v EU-27.

26 Posuzovali jsme práci Komise i členských států, zejména pak způsob jejich plánování a využívání EFRR a FS pro cíle v oblasti energetické účinnosti a na podporu efektivních a účinných projektů. V neposlední řadě jsme posuzovali monitorovací rámec a skutečné výsledky spolufinancovaných projektů.

27 Na základě informací od členských států jsme sestavili seznam více než 12 000 projektů označených jako projekty v oblasti energetické účinnosti (stav na konci října 2020). Tyto projekty financované prostřednictvím grantů byly realizovány ve 22 členských státech a v rámci 83 operačních programů. Na [obrázku 5](#) uvádíme jejich mapu a koncentraci podle počtu projektů. Přehled informací o projektech, které poskytly příslušné orgány, je uveden v [příloze I](#).

Obrázek 5 – Místo realizace projektu



Země vyznačené šedou barvou neměly plán financování nebo nevybraly žádné projekty v oblasti energetické účinnosti.

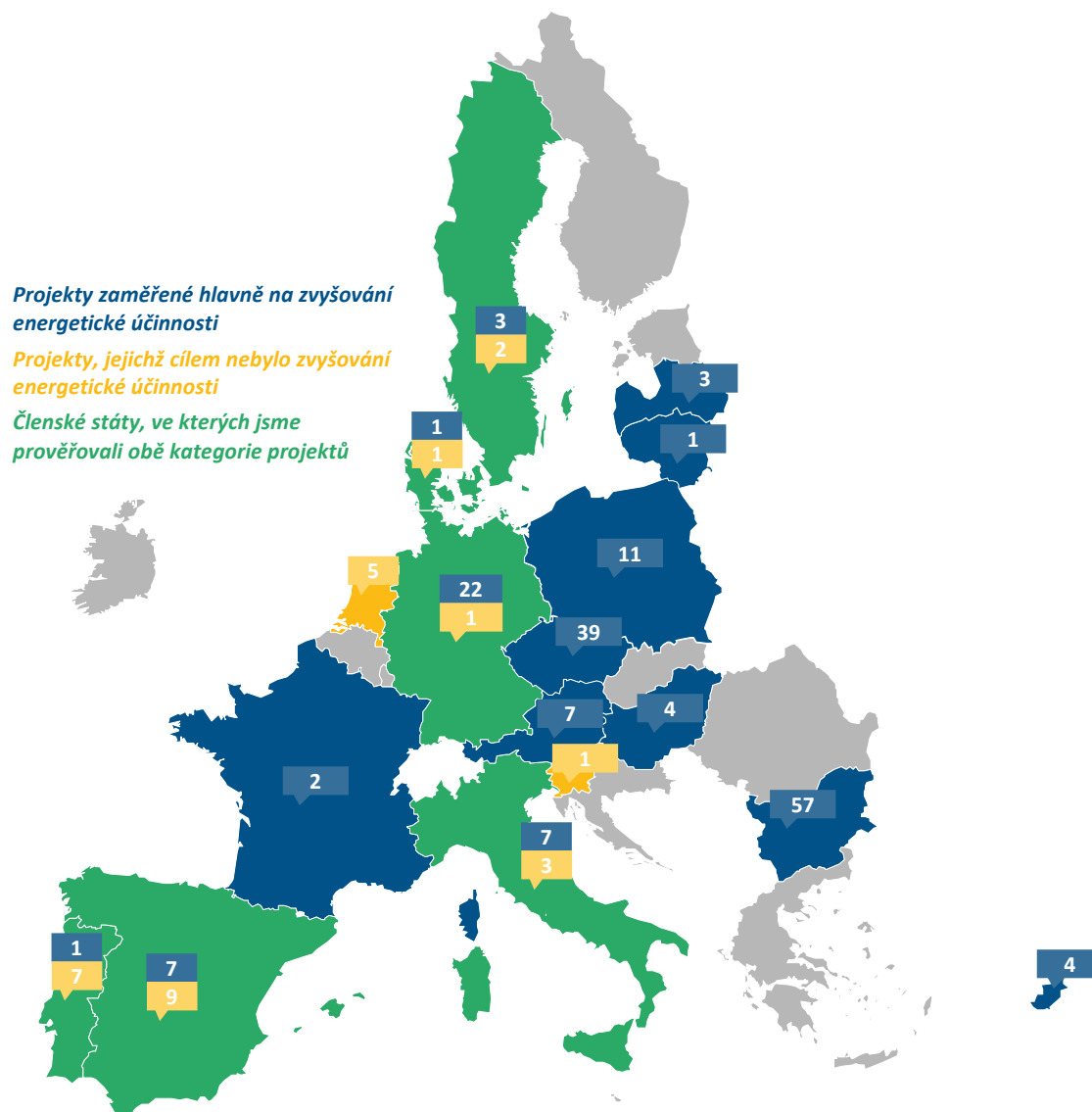
Zdroj: EÚD na základě informací poskytnutých řídicími orgány.

28 Na základě stručného popisu, který nám orgány poskytly, jsme zjistili, že u nejméně 18 % projektů, které představují nejméně 11 % vybraných prostředků financování, nešlo o projekty v oblasti energetické účinnosti.

29 Ze seznamu projektů jsme vybrali dokončené projekty (asi 5 000). Z toho jsme vybrali statistický vzorek 198 projektů s využitím metody výběru vzorku podle peněžních jednotek (MUS), abychom analyzovali poskytnutou finanční podporu a její přínos k rozsahu a výsledkům projektu. Z EFRR bylo financováno 195 projektů

vybraných do vzorku ze 40 operačních programů a v 16 členských státech; z FS byly financovány zbývající tři projekty, všechny v rámci jednoho operačního programu v jednom dalším členském státu. **Obrázek 6** znázorňuje jejich mapu a **příloha II** uvádí přehled charakteristik projektů vybraných do vzorku.

Obrázek 6 – Náš vzorek projektů



Zdroj: EÚD na základě informací o projektech od řídicích orgánů a z projektových žádostí.

30 Zjistili jsme, že z našeho vzorku 198 projektů bylo 163 investičních projektů v oblasti energetické účinnosti a 6 projektů se týkalo energetického poradenství a auditů (v Německu, Litvě a Švédsku), což je dohromady 85 % projektů.

31 Kromě těchto projektů obsahoval náš vzorek 29 jiných typů projektů (15 %), které nelze považovat za projekty energetické účinnosti, z nichž 12 projektů se týkalo energie z obnovitelných zdrojů.

32 U vybraných investičních projektů v oblasti energetické účinnosti jsme posuzovali úspory energie a jejich efektivnost na základě přezkumu projektové dokumentace a odpovědí příjemců v rámci našeho průzkumu. V tomto průzkumu jsme se obrátili na všechny příjemce zařazené do vzorku. Cílem otázek bylo shromáždit další informace o investicích (tj. načasování, rozsah použití ukazatelů finanční výkonnosti, životnost investic a dosažené úspory energie), o použitém zdroji energie a souvisejících nákladech a o názorech příjemců na užitečnost finančních prostředků EU pro jejich projekty. Obdrželi jsme odpovědi týkající se 142 ze 163 projektů v oblasti energetické účinnosti (87 %).

33 Neproověřovali jsme projekty financované výlučně prostřednictvím finančních nástrojů a otázky týkající se způsobilosti, legality a správnosti, včetně souladu s pravidly pro intenzitu podpory.

Připomínky

Nejasná vazba mezi financováním EU a potřebami podniků

34 Posuzovali jsme, zda byly finanční prostředky EU náležitě naplánovány s ohledem na cíle v oblasti energetické účinnosti. Vycházíme z toho, že řádné plánování má tyto znaky:

- a) ještě před stanovením priority energetické účinnosti v podnicích Komise určí potenciál energetické účinnosti a zdůvodní potřeby podniků v oblasti veřejného financování;
- b) financování z operačních programů je v souladu s cíli stanovenými ve vnitrostátních akčních plánech energetické účinnosti;
- c) podporuje dobré využití různých operačních programů;
- d) orgány mohou odůvodnit, že jimi zvolený nástroj financování je nákladově efektivním prostředkem k dosažení cílů v oblasti energetické účinnosti.

Komise nezjišťovala potřebnost financování z prostředků EU

35 Posuzovali jsme práci Komise před stanovením investiční priority „energetická účinnost v podnicích“. Přezkoumali jsme výsledky modelovacích nástrojů používaných Komisí (model PRIMES) a posouzení dopadů EFRR a FS v období 2014–2020. Snažili jsme se zjistit údaje o potenciálu podniků a potřebách financování z veřejných zdrojů, na něž by se měl plánovaný výdajový rámec vztahovat.

36 Nástroje modelování umožnily získat údaje o spotřebě energie a potenciálu úspor energie v jednotlivých odvětvích činnosti (tj. budovy, doprava, průmysl), nikoli však údaje týkající se konkrétně podniků. Jelikož členské státy shromažďují odvětvové statistické údaje za použití společného evropského klasifikačního systému, ve kterém se podniky v jednotlivých odvětvích neuvádějí, je získání konkrétních údajů o podnicích obtížné.

37 Posouzení dopadů EFRR a FS bylo dosti obecné a zabývalo se spíše tematickými rámcovými cíli než na ně navrhovanými prioritami financování. Nezabývalo se potenciálem zvyšování energetické účinnosti v podnicích ani v něm nebyly identifikovány specifické potřeby veřejného financování pro tuto oblast.

38 Nařízení o fondech politiky soudržnosti přinesla návrh, aby v rámci investiční priority „podpora energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnicích“ EFRR a FS podporovaly všechny podniky, nikoli konkrétní odvětví.

39 Posouzení dopadů EFRR a FS nehodnotilo přínos těchto fondů k plnění cílů energetické účinnosti¹⁷ ani očekávanou výkonnost prostředků investovaných do těchto podniků.

Většina členských států stanovila cíle související s energetickou účinností v podnicích, které však nemusí nutně souviset s cíli vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti

40 Vnitrostátní akční plány energetické účinnosti by měly být základem pro stanovení potřeby a povahy finanční podpory pro energetickou účinnost v podnicích, a to také ze zdrojů EU. Z veřejných prostředků by se měly zejména financovat oblasti, v nichž se plnění cílů vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti potýká s nedostatky, přičemž je zapotřebí, aby mezi strategickými dokumenty v oblasti energetické účinnosti a strategickými dokumenty EFRR/FS (dohoda o partnerství a operační program) existovala maximální shoda¹⁸.

41 Členské státy z našeho vzorku stanovily ve svých celostátních nebo regionálních operačních programech „specifické cíle“ (viz **rámeček 1** znázorňující programy, které byly součástí vzorku). Většina programů (73 %) obsahuje cíle přímo související s energetickou účinností v podnicích a některé další (15 %) mají „specifický cíl“, který lze považovat za rovnocenný: snížení emisí CO₂. Ve 12 % programů byly stanoveny cíle, které s koncepcí energetické účinnosti v podnicích neměly mnoho společného.

Rámeček 1

Příklady „specifických cílů“ operačních programů

Cíle v oblasti energetické účinnosti

- Zvýšení energetické účinnosti v podnicích (některé programy v Dánsku, Španělsku, Polsku, Portugalsku a Švédsku).

¹⁷ Viz pracovní dokument útvarů Komise SEC(2011) 1138 final ze dne 6. října 2011.

¹⁸ *Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments*, 2014.

- Zvýšení energetické účinnosti a využívání energie z obnovitelných zdrojů v podnikatelském sektoru nebo podnicích (Česká republika, Německo, Itálie, Maďarsko).
- Zvýšení úspor energie v podnicích (Německo, Kypr, Lotyšsko).
- Roční nárůst energetické účinnosti přibližně o 5 % (Rakousko).
- Snížení energetické náročnosti hospodářství (Bulharsko) nebo průmyslových provozů (Litva).

Cíle v oblasti snižování emisí CO₂

- Snižování emisí CO₂ podniků (Německo, Švédsko).

Další cíle nesouvisející s energetickou účinností podniků

- Snižování spotřeby energie ve městech s více než 30 000 obyvateli (Dánsko).
- Vyšší podíl inovací (Nizozemsko, Polsko).
- Zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti malých a středních podniků (Slovinsko).

42 Vnitrostátní akční plány energetické účinnosti členských států, které byly předmětem tohoto auditu, stanoví opatření pro zvýšení energetické účinnosti pro různá odvětví činnosti. Neobsahují konkrétní analýzu potenciálu a potřeb podniků (což směrnice o energetické účinnosti nevyžaduje). Jak jsme konstatovali ve zvláštní zprávě EÚD č. 11/2020¹⁹, potřeby, které členské státy uvedly ve svých vnitrostátních akčních plánech energetické účinnosti, nebylo možné při přípravě operačních programů na období 2014–2020 z důvodu časových omezení patřičně zohlednit.

43 Stanovení obecnější priority na úrovni EU umožnilo členským státům přizpůsobit podporu svým specifickým potřebám. Investiční prioritou týkající se energetické účinnosti v podnicích však ve většině ze 17 členských států, jimiž jsme se zabývali, nebyla v operačních programech jasně spojena s posouzením potřeb podle akčních plánů energetické účinnosti.

44 Výjimkou bylo Bulharsko a Slovinsko, jejichž programy vyžadují, aby mezi cílem v oblasti energetické účinnosti podniků a vnitrostátními akčními plány energetické

¹⁹ EÚD, zvláštní zpráva č. 11/2020 – Energetická účinnost budov: je třeba klást větší důraz na nákladovou efektivnost.

účinnosti byla konkrétní spojitost, a dále Španělsko, Francie, Itálie a Kypr, které (v sedmi programech v těchto zemích) stanovily požadavek, že projekty musí být v souladu s celostátními nebo regionálními strategiemi.

45 Pro nové programové období stanoví nařízení o společných ustanoveních²⁰ výslovný požadavek, aby Komise při schvalování operačních programů vzala v úvahu relevantní obtíže identifikované v integrovaném vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu, které od roku 2021 nahradí vnitrostátní akční plány energetické účinnosti.

Plánovaná podpora se v posledních letech snížila a většina finančních prostředků je soustředěna v několika členských státech

46 Nařízení o společných ustanoveních na období 2014–2020²¹ upřednostňuje výdaje podporující růst, a to i v oblasti energetické účinnosti. Pokud se členské státy rozhodnou finančně podporovat energetickou účinnost v podnicích, musí uvést financování do souladu se zjištěnými potřebami, aby prostředky byly ve výdajovém rámci EU co nejlépe využity.

47 Určili jsme 24 členské státy, kde v rámci 110 operačních programů (stav na začátku roku 2020) existovaly plány financování zvyšování energetické účinnosti v podnicích, přičemž sedm z těchto programů byly programy územní spolupráce.

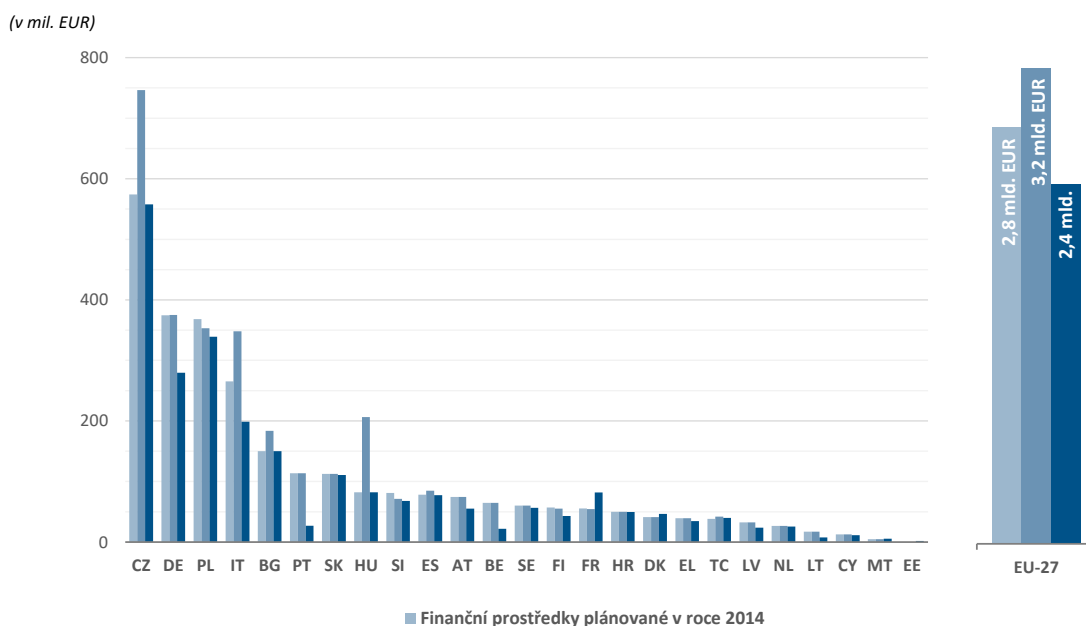
48 Celkové množství finančních prostředků přidělených na toto období dosahovalo původně 2,8 miliardy EUR. Do roku 2016 zvýšily členské státy tuto částku na 3,2

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 159).

²¹ Článek 57 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 320).

miliardy EUR a poté ji v roce 2020 snížily na 2,4 miliardy EUR. Na [obrázku 7](#) jsou tyto změny znázorněny.

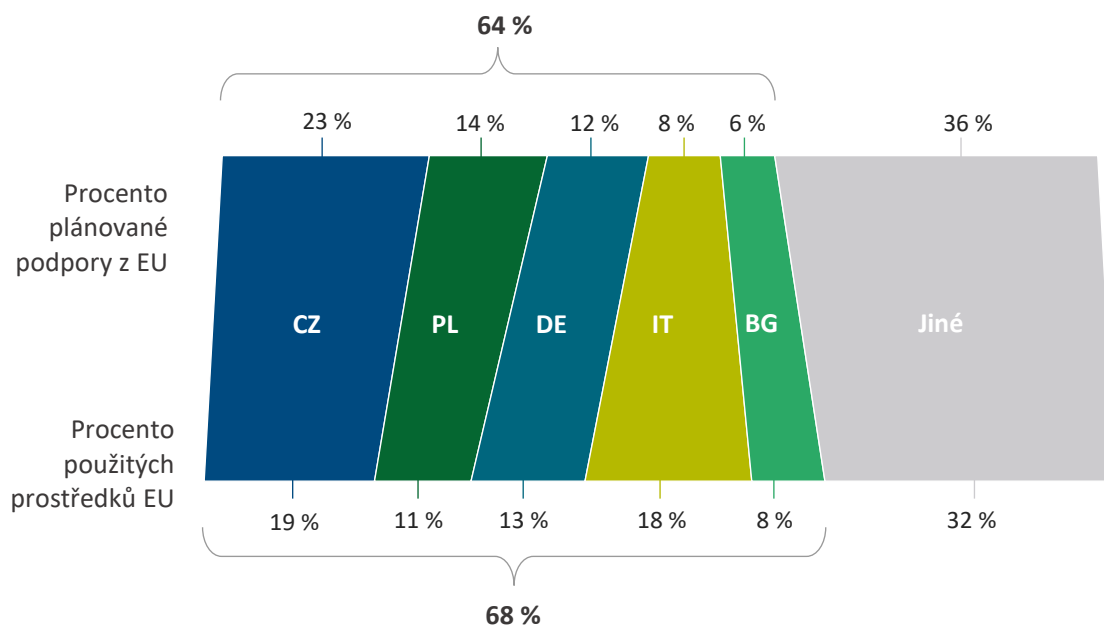
Obrázek 7 – Množství plánovaných prostředků EFRR/FS určených na zvyšování energetické účinnosti v podnicích se v průběhu času snížilo (EU-27)



Zdroj: EÚD na základě údajů SFC (komunikační systém strukturálních fondů Evropské unie) pocházejících z programů členských států a územní spolupráce.

49 Na pět členských států (EU 27) připadlo 64 % prostředků přidělených na zvyšování energetické účinnosti v podnicích. Tyto členské státy předběžně vybraly projekty představující 68 % celkového objemu finančních prostředků. Podrobné údaje jsou uvedeny na [obrázku 8](#).

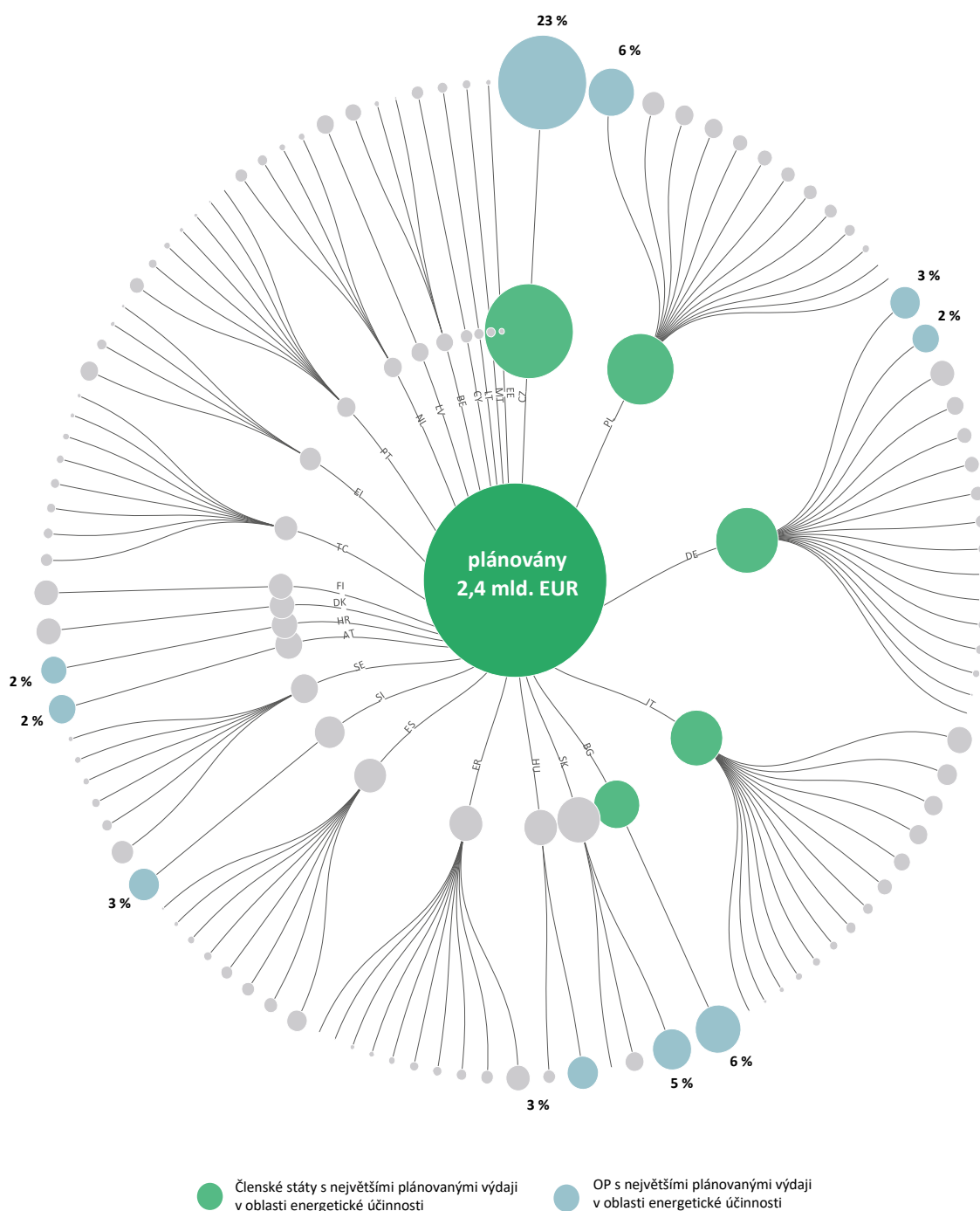
Obrázek 8 – Plánované a přidělené prostředky EFRR/FS na zvyšování energetické účinnosti v podnicích (EU-27)



Zdroj: EÚD na základě údajů SFC z konce roku 2020, které byly v dubnu 2021 převzaty z databáze Infoview (GŘ REGIO).

50 Deset operačních programů pokrývalo 55 % celkového množství plánovaných prostředků financování energetické účinnosti v podnicích ve 110 operačních programech (viz [obrázek 9](#)) a 49 % prostředků financování vybraných operací. Zbývající část prostředků financování energetické účinnosti v podnicích je rozdělena mezi dalších 100 operačních programů, vesměs s velmi malými objemy přidělených prostředků, které jsou rovny nebo menší než 2 % celkového množství prostředků přidělených v rámci EU-27 na zvyšování energetické účinnosti v podnicích.

Obrázek 9 – Přehled plánovaných prostředků financování podle jednotlivých členských států a programů (EU-27)

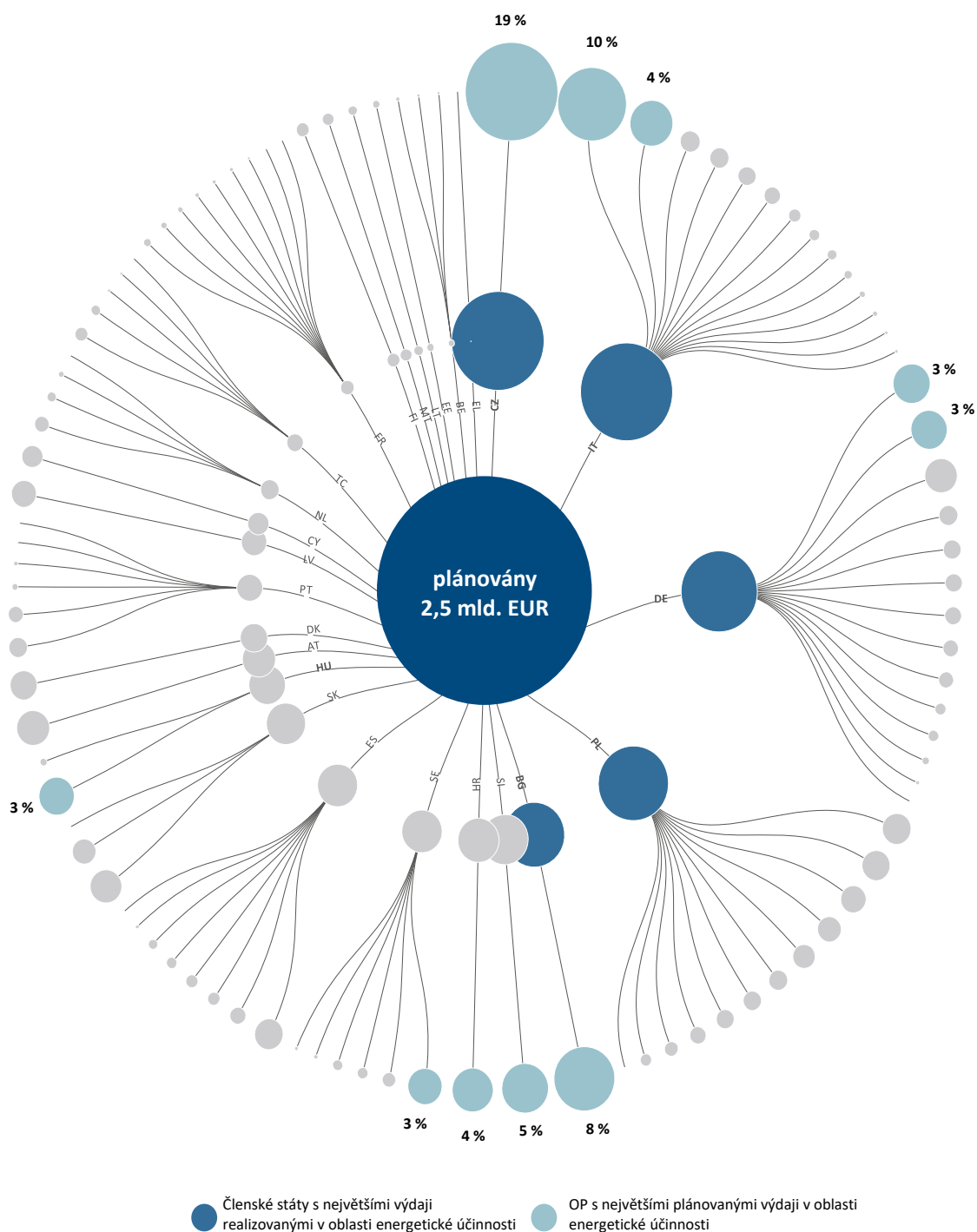


Zdroj: EÚD na základě finančních údajů SFC ke konci roku 2020.

51 Ke konci roku 2020 byly podle údajů členských států předložených Komisi přiděleny veškeré prostředky plánované v rámci operačních programů na energetickou účinnost v podnicích (105 % plánovaných finančních prostředků). V rámci 10 operačních programů, které byly z hlediska objemu plánovaných prostředků financování energetické účinnosti v podnicích největší, bylo vybráno v průměru více

operací, než se plánovalo (110 %), ale i ve srovnání s ostatními 100 operačními programy. Operace vybrané v rámci operačních programů činily v průměru až 85 % plánovaných prostředků financování. Podíl prostředků financování u vybraných operací znázorňuje **obrázek 10**.

Obrázek 10 – Přehled prostředků financování vybraných operací v členských státech a programech (EU-27)



Zdroj: EÚD na základě finančních údajů SFC ke konci roku 2020.

Operační programy poskytovaly hlavně granty, aniž by tuto volbu zdůvodňovaly

52 Řídící orgány by měly odůvodnit, proč jsou zvolené nástroje financování považovány za vhodný prostředek dosažení politických cílů. Přezkoumávali jsme, zda v operačních programech byla předložena odůvodnění a jak jsou nástroje financování strukturovány.

53 Podle nařízení o společných ustanoveních na období 2014–2020 by orgány měly provádět posouzení *ex ante* při rozhodování o poskytnutí finančních prostředků EU prostřednictvím finančních nástrojů. Při využívání grantů nemusí odůvodňovat svoji volbu. V několika málo případech orgány ve svých odpovědích vysvětlily, že podle posouzení *ex ante* příjemci nemají zájem o úvěry, orgány nicméně ve svých operačních programech volbu nástrojů financování neodůvodnily. Nařízení o společných ustanoveních na období 2021–2027 takové odůvodnění vyžaduje²².

54 Abychom mohli analyzovat rozsah využívání finančních nástrojů, požádali jsme řídicí orgány o seznam konečných příjemců, kterým byla podpora z EFRR a FS poskytnuta prostřednictvím těchto nástrojů. Analyzovali jsme také podíl úvěrů na podpoře z EFRR a FS.

55 Komise neposkytla kvantifikované údaje, na začátku programu vycházela nicméně z toho, že finanční prostředky EU by měly vést k uvolnění co největšího množství soukromých investic při minimální podpoře z veřejných prostředků a že prostřednictvím finančních nástrojů by měly být podporovány investice, u kterých lze očekávat finanční životaschopnost, zatímco prostřednictvím grantů by měly být podporovány primárně energetické audity nebo inovativní technologie v podnicích²³.

56 Během auditu Komise uvedla, že její zkušenosti s financováním energetické účinnosti ukázaly, že nezbytným předpokladem investičních rozhodnutí je často grantová složka, a to i jako součást finančního nástroje.

57 Většina operačních programů navrhovala výhradně granty. Mnozí příjemci (72 %) odpověděli, že jim grant EU pomohl přijmout investiční rozhodnutí, ale více než polovina příjemců (63 %) zároveň uvedla, že investici již plánovali a že grant EU pomohl urychlit její načasování.

²² Čl. 22 odst. 3 písm. c) a d) bod vii) nařízení (EU) č. 2021/1060.

²³ *Thematic guidance fiche for desk officers – Energy efficiency investments*, 2014.

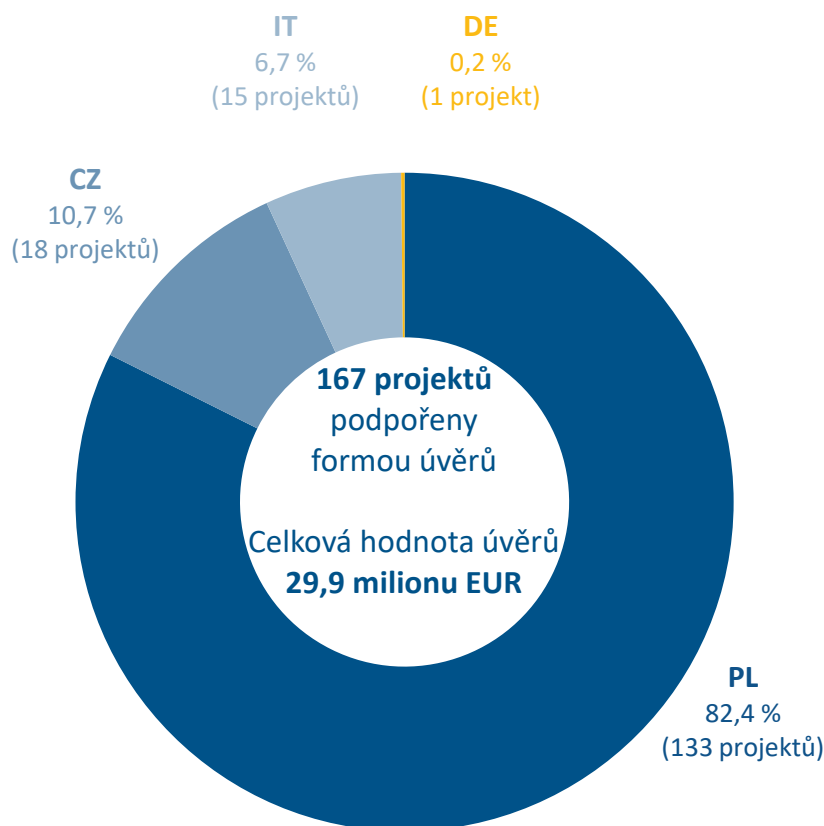
58 Inovace v oblasti energetické účinnosti, což je jedna z oblastí, v nichž Komise považovala granty za nezbytné, byly mezi výběrová kritéria zařazeny jen zřídka (pouze ve dvou ze 41 operačních programů zařazených do našeho vzorku) a při výběru projektů měly v rámci celkového bodového hodnocení jen velmi malý význam.

59 Méně často byly využívány jiné grantové mechanismy, jako jsou vratné granty nebo kombinace grantu a úvěru. Ve dvou členských státech byly ve třech operačních programech zařazených do našeho vzorku použity na podporu projektů vratné granty, které byly vázány na splnění určitých výkonnostních podmínek.

60 V dalších osmi operačních programech ve dvou členských státech bylo využito grantů kombinovaných s úvěry. Podle databáze bylo prostřednictvím tohoto mechanismu podpořeno zejména 794 projektů v Itálii a 170 projektů v Maďarsku, což představuje 8 % všech projektů, které získaly grantovou podporu.

61 Sedm operačních programů ve čtyřech dalších členských státech financovalo některé projekty výhradně prostřednictvím úvěrů a jiné výhradně prostřednictvím grantů. Zjistili jsme, že výhradně formou úvěrů bylo podpořeno celkem 167 projektů. Celková hodnota úvěru činila 30 milionů EUR, tj. 1 % celkových finančních prostředků na vybrané operace. **Obrázek 11** znázorňuje rozdělení úvěrů mezi jednotlivé země.

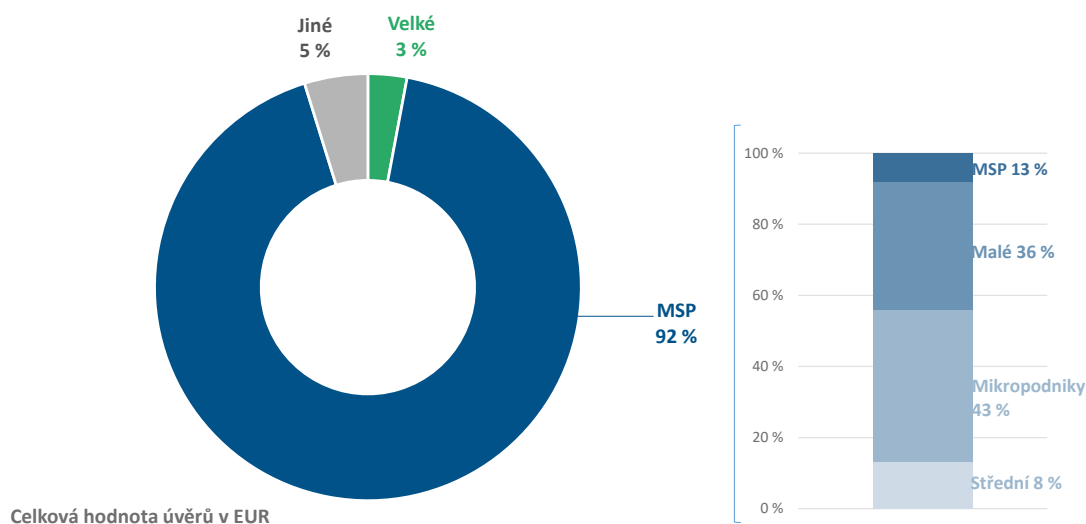
Obrázek 11 – Úvěry na energetickou účinnost v podnicích



Zdroj: EÚD na základě seznamů projektů zaslaných řídicími orgány a Evropskou investiční bankou.

62 Zjistili jsme, že většina „čistě“ úvěrovaných projektů EFRR/FS se týkala malých a středních podniků, které obdržely více než 92 % celkového objemu úvěrových prostředků. Velké podniky využívaly úvěrů ve velmi malé míře (1 % celkového počtu příjemců úvěrů) a tyto úvěry představují jen malý podíl celkového objemu poskytnutých úvěrů (3 %). Podrobné údaje jsou uvedeny na [obrázku 12](#). Malé a střední podniky tvořily také většinu příjemců úvěrů kombinovaných s granty (91 %).

Obrázek 12 – Malé a střední podniky jsou hlavními příjemci úvěrů z EFRR/FS



MSP = mikropodniky spolu s malými a středními podniky bez ohledu na jejich velikost.

Zdroj: EÚD na základě seznamů projektů zaslaných řídicími orgány a Evropskou investiční bankou.

63 Podle databáze projektů jsme rovněž zjistili, že v případě řídicích orgánů dalších šesti operačních programů, kde bylo plánováno využívání finančních nástrojů, nebyla do července 2020, tj. ke dni naší poslední žádosti o informace, uzavřena žádná smlouva na projekt. Tyto operační programy jsou v Bulharsku, Německu, Španělsku, Chorvatsku, na Maltě a na Slovensku.

64 V neposlední řadě jsme ve vzorku i v databázi projektů analyzovali podíl veřejných a soukromých prostředků financování. Zjistili jsme, že ve vzorku i databázi byla o něco více než polovina celkových způsobilých nákladů pokryta soukromými finančními prostředky (52 %). Zbývající část tvořily veřejné finanční prostředky. Většinu veřejných prostředků využitých ve vybraných operacích představovaly prostředky EFRR a FS (86 %).

Postupy členských států často podporovaly efektivnost

65 Posuzovali jsme, zda výběrová řízení podporovala efektivnost a účinnost projektů v oblasti energetické účinnosti. Součástí naší práce byl přezkum a posouzení výběrových řízení na základě vzorku 163 projektů v oblasti energetické účinnosti.

66 Domníváme se, že řádné výběrové řízení by mělo:

- a) stanovit požadavek, že u investičních projektů v oblasti energetické účinnosti musí být v žádosti a po dokončení projektu uvedeny a potvrzeny úspory energie;
- b) umožnit řídicím orgánům vybírat účinné a efektivní investiční projekty;
- c) vést k výběru efektivních projektů;
- d) jako kritéria používat náležité údaje.

Většina výběrových řízení vyžaduje, aby žádosti obsahovaly očekávané úspory energie, obvykle potvrzené energetickými audity

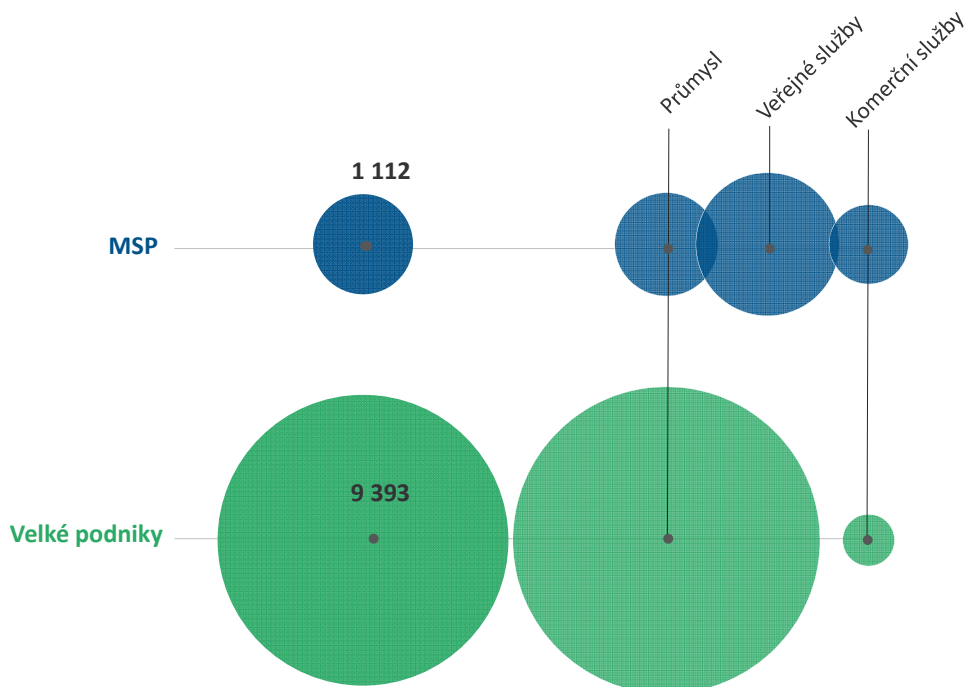
67 Posoudili jsme výběrová řízení, abychom ověřili, zda jejich součástí byl požadavek, aby žádosti obsahovaly vyčíslené odhady úspor energie. Následně jsme prověřovali, zda projektové žádosti obsahovaly údaje o očekávaných úsporách a zda tyto úspory potvrdili nezávislí odborníci nebo energetické audity.

Žádosti obsahují údaje o očekávaných úsporách

68 U všech projektů v oblasti energetické účinnosti, které byly součástí našeho vzorku, obsahovala výběrová řízení požadavek, aby žádosti obsahovaly alespoň očekávané úspory energie, ale většinou i odhadované úspory CO₂.

69 *Obrázek 13* prezentuje rámcovou představu o průměrných očekávaných úsporách energie v jednotlivých odvětvích, jichž má být podle odhadů uvedených v žádostech díky projektům energetické účinnosti zařazených do našeho vzorku dosaženo. Je zřejmé, že v oblasti průmyslu dosahují velké podniky podle očekávání v průměru mnohem vyšších celkových úspor energie než malé a střední podniky a že průmyslové podniky dosahují větších úspor energie než podniky působící v oblasti služeb. Součástí výběrového souboru byly veřejnoprávní hospodářské subjekty vykonávající obchodní činnosti, které orgány klasifikovaly jako podniky.

Obrázek 13 – Odhad průměrných ročních úspor energie v našem vzorku



Druh podniku a odvětví	Průměrné plánované úspory energie MWh/rok
MSP	1 112
Průmysl	1 185
Energetická účinnost	1 204
Energetická účinnost a integrovaná energie z obnovitelných zdrojů	992
Veřejné služby	2 280
Energetická účinnost	2 280
Komerční služby	698
Energetická účinnost	763
Energetická účinnost a integrovaná energie z obnovitelných zdrojů	561
Velké podniky	9 393
Průmysl	10 464
Energetická účinnost	10 464
Komerční služby	298
Energetická účinnost	298

Zdroj: EÚD na základě projektových žádostí a energetických auditů provedených *ex ante* u projektů energetické účinnosti vybraných do vzorku.

70 U většiny projektů (88 %) se v žádosti muselo uvádět i odhadované snížení emisí CO₂. Až na několik výjimek orgány nevyžadovaly, aby snížení emisí bylo potvrzeno certifikátem. U dalších 20 projektů v oblasti energetické účinnosti se odhad snížení emisí CO₂ neuváděl.

Očekávané úspory jsou zpravidla ověřovány nezávislými odborníky nebo na základě energetických auditů, ale skutečné výsledky méně často

71 Energetické audity poskytují jasné a nezávisle ověřené informace, které podnikům umožňují zjistit jejich potenciál úspor energie. Směrnice o energetické účinnosti stanoví požadavek, aby velké podniky prováděly energetické audity a aby orgány členských států motivovaly k provádění energetických auditů i malé a střední podniky, například zavedením režimů podpory na pokrytí nákladů spojených s energetickým auditem a provádění nákladově efektivních doporučení, která z těchto energetických auditů vyplnou.

72 V našem vzorku většina orgánů od příjemců vyžadovala, aby si očekávané úspory energie dosažené na základě financovaných investic nechali potvrdit. U většiny projektů (87 %) byly proto očekávané úspory energie certifikovány prostřednictvím energetických auditů *ex ante* nebo nezávislé odborné zprávy. Na projekty se nevztahovala povinnost prokazovat, že navrhované investice představují nákladově efektivní opatření vycházející z energetického auditu.

73 Po dokončení projektu podalo zprávu o výsledcích projektu 90 % příjemců, přičemž 66 % dosáhlo plánovaných úspor nebo je překročilo, zatímco 24 % projektů nesplnilo očekávání. Méně než čtvrtina (23 %) projektů v oblasti energetické účinnosti si za účelem ověření poskytnutých údajů nechala vypracovat nezávislé posouzení *ex post*.

Řídící orgány stanovují většinou minimální výkonnostní normy

74 V zájmu maximalizace dopadu omezených zdrojů by se formou veřejných výdajů měly financovat efektivní a účinné projekty s ohledem na snížení nákladů.

75 Velký význam při rozhodování o investicích do energetické účinnosti mají normy. Zejména výběrová řízení by měla být v souladu s unijními nebo vnitrostátními a regionálními normami energetické účinnosti a s prioritami operačního programu.

76 Neexistují žádné zvláštní normy, které by se vztahovaly na podniky v celé EU, její právní předpisy stanoví nicméně normy týkající se budov²⁴ a normy průmyslové²⁵. Komise však podporuje výměnu osvědčených postupů týkajících se investičních projektů v oblasti udržitelné energetiky. Příkladem je platforma pro odstraňování rizik z hlediska energetické účinnosti (DEEP), což je iniciativa nabízející databázi s otevřeným zdrojovým kódem, kterou spravuje Komise spolu s finančními institucemi. Jsou v ní k dispozici informace poskytované zdola o projektech v oblasti energetické účinnosti z celé EU, jako je doba návratnosti a medián nákladů na omezení spotřeby energie díky její úspoře. Tuto databázi jsme v naší analýze projektů použili jako zdroj referenčních hodnot.

77 V členských státech podporovaly všechny analyzované výzvy výběr projektů v souladu s cíli stanovenými v příslušných operačních programech. Ze všech 163 projektů v oblasti energetické účinnosti, které byly zařazeny do vzorku, jich orgány vybraly 141 (87 %) na základě výzev spojených s požadavkem dosažení určitých minimálních úspor energie ve srovnání se situací před zavedením vnitrostátních norem nebo ve srovnání s těmito normami.

78 Zjistili jsme, že minimální požadavky na úspory energie v rámci operačních programů a jejich úroveň ambicí se mezi jednotlivými operačními programy značně liší. V **rámečku 2** jsou uvedeny příklady programově specifických norem pro minimální úspory energie.

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU ze dne 19. května 2010 o energetické náročnosti budov (Úř. věst. L 153, 18.6.2010, s. 13) a doporučení Komise (EU) 2016/1318 ze dne 29. července 2016 o pokynech na podporu budov s téměř nulovou spotřebou energie a osvědčených postupech s cílem zajistit, aby do roku 2020 byly všechny nové budovy budovami s téměř nulovou spotřebou energie.

²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění) (Úř. věst. L 334, 17.12.2010, s. 17) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES ((Úř. věst. L 275, 25.10.2003, s. 32).

Rámeček 2

Příklady minimálních požadavků na úsporu energie

Produktivní investice/průmysl:

- Potvrzený účinek nejméně 5% úspory energie u opatření v rámci energetického auditu (Bulharsko).
- Zlepšení v oblasti energetické účinnosti musí snížit spotřebu primární energie nejméně o 10 %. Systémy vytápění/chlazení musí dosahovat nejméně 70% míry rekuperace (Německo).
- Podíl ušetřené energie ve srovnání se spotřebou primární energie musí být větší nebo roven 10 % (Itálie).
- Výsledkem realizace projektu musí být zvýšení energetické účinnosti alespoň o 25 % (Polsko).

Podnikové budovy:

- Opatření v oblasti energetické účinnosti, která jdou nad rámec zákonných norem (Německo a Francie).
- Minimální úspora 40 % u osvětlení, 5 % v průmyslu, výrobě a systémech využívání biomasy a 20 % u vytápění a chlazení (Španělsko).
- Významnější renovace umožňující dosáhnout minimální energetické třídy B certifikátu energetické náročnosti (certifikát energetické náročnosti) nebo úspor ve výši více než 40 % celkové spotřeby energie budovy (Kypr).
- Plánovaná spotřeba tepelné energie na vytápění po provedení opatření ke zvýšení energetické účinnosti nesmí překročit 110 kWh/m² za rok (Lotyšsko).

Zdroj: podmínky uvedené ve výzvách a kontrolní seznamy pro výběr projektů u různých operačních programů, které byly předmětem našeho auditu.

79 V jedenácti operačních programech v šesti členských státech stanovily orgány v kritériích výběrového řízení určitou minimální mezní hodnotu snížení emisí CO₂. Tato kritéria výběrového řízení byla uplatněna konkrétně na 25 ze 163 projektů v oblasti energetické účinnosti.

80 Když jsme prověřovali používání výkonnostních norem, zjistili jsme, že 76 % projektů v oblasti energetické účinnosti (124 ze 163) bylo vybráno na základě výzev, které obsahovaly kritéria efektivnosti zohledňující náklady a úspory energie (viz příklady v [rámečku 3](#)).

Rámeček 3

Příklady kritérií efektivity použitých při výběru projektů

- Maximální výše prostředků financování poskytnutých na každou kWh/MWh/GJ uspořenou v roce (Česko, Německo, Lotyšsko, Rakousko).
- Poměr energie a nákladů, tj. výběr nejlépe hodnocených projektů (Bulharsko, Španělsko).
- Minimální množství roční úspory energie na milion investovaných EUR (Španělsko).
- Poměr nákladů a přínosů, tj. výběr nejlépe hodnocených projektů (Itálie).

Investice do energetické účinnosti mohou být efektivní i bez veřejné podpory

81 Abychom mohli analyzovat celkovou efektivnost projektů, porovnali jsme u našich projektů náklady na úsporu jedné jednotky energie s příslušnými referenčními hodnotami. Jako referenční hodnoty pro naše projekty jsme použili informace o mediánech nákladů na úsporu energie v databázi DEEP a o nákladech na elektřinu, tedy na zdroj energie, kterého příjemci zařazení do vzorku využívali nejvíce.

82 Náklady na elektřinu měly v roce 2020 pro spotřebitele mimo domácnosti v EU 27 mediánovou hodnotu 104 EUR/MWh²⁶. Tyto náklady nezahrnují vratné daně a DPH.

83 Abychom mohli provést srovnání, vypočítali jsme nejprve zvlášť pro každý projekt úspory energie připadající na jedno investované euro. Jedná se o poměr celkových úspor energie dosažených během doby trvání investice k celkovým způsobitelným nákladům projektu.

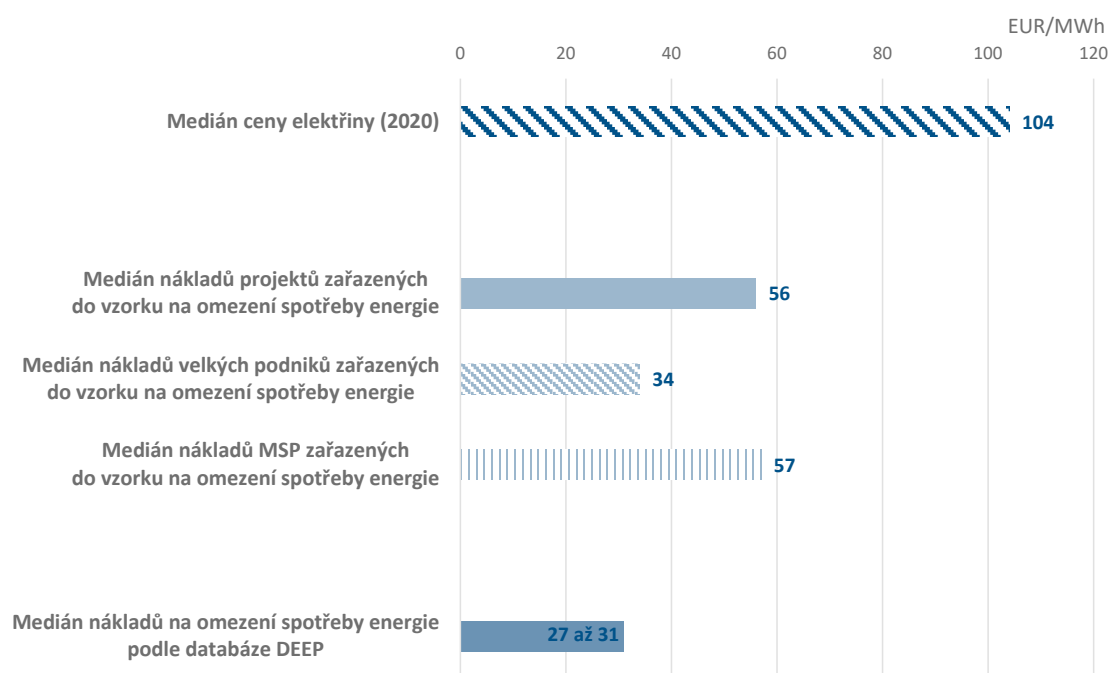
84 Následně jsme vypočítali opačnou veličinu, tj. náklady na dosažení jednoho MWh úspor energie (tzv. „náklady na omezení spotřeby energie“) s přihlédnutím ke kumulativním úsporám za celou dobu životnosti projektů. Výpočet je podobný výpočtu, který se používá u projektů vedených v databázi DEEP.

²⁶ Podle údajů Eurostatu z roku 2020.

85 Na základě těchto údajů jsme zjistili, že medián nákladů všech projektů na omezení spotřeby energie činí 56 EUR. U malých a středních podniků činil medián nákladů na omezení spotřeby energie 57 EUR, u velkých podniků to bylo 34 EUR.

86 *Obrázek 14* ukazuje, že mediánové náklady na dosažení jednoho MWh úspor energie (56 EUR) odpovídaly polovině mediánových nákladů na elektřinu (104 EUR). Na základě podrobnější analýzy vyšlo najevo, že i na úrovni operačních programů byly ve většině těchto programů (u 28 z 30 projektů v oblasti energetické účinnosti) mediánové hodnoty nákladů na omezení spotřeby energie nižší než cena elektřiny.

Obrázek 14 – Porovnání mediánu nákladů projektů zařazených do vzorku na omezení spotřeby energie s cenou elektřiny a referenčními hodnotami EU podle typu podniku



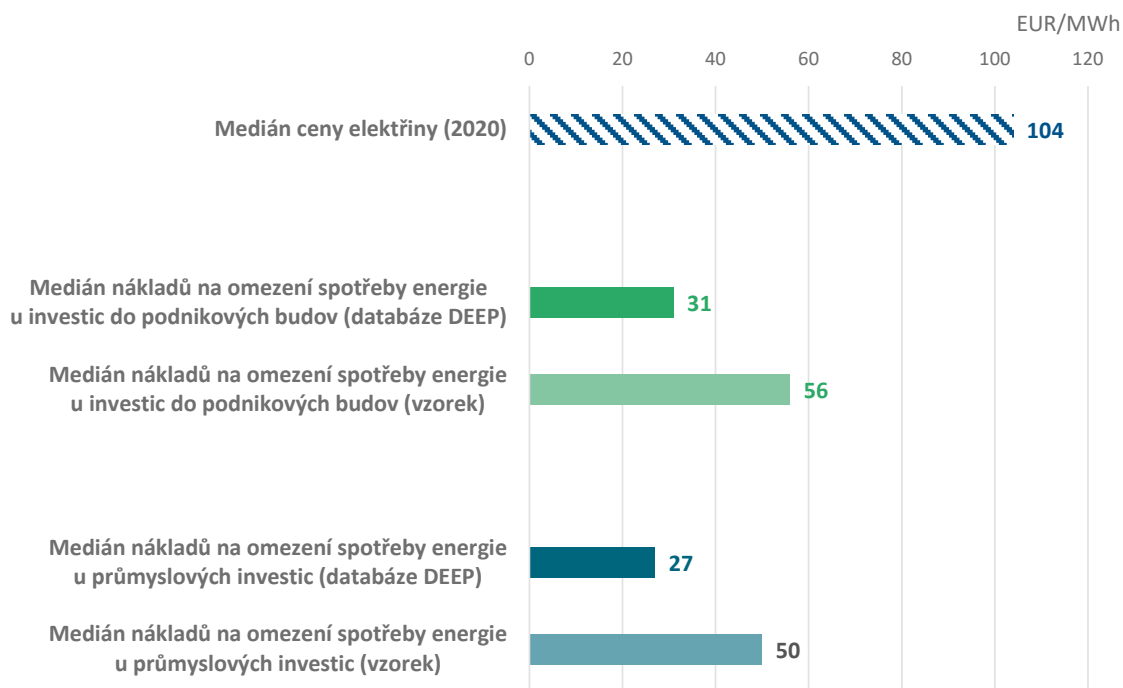
Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu, údajů o projektech zařazených do vzorku a hodnot z databáze DEEP.

87 Z výsledku je zřejmé, že celkově byly projekty efektivní. Především se ukázalo, že investovat do úspor energie bylo nákladově efektivnější než platit za elektřinu, a to i bez grantu z EU.

88 Projekty, které jsme přezkoumávali, byly však v průměru méně efektivní než projekty DEEP (viz *obrázek 14* a *obrázek 15*). Zejména medián nákladů na omezení spotřeby energie byl u projektů zařazených do vzorku vyšší než mediánové hodnoty

v databázi DEEP (jak u velkých, tak i malých a středních podniků a stejně tak i v případě průmyslu a budov).

Obrázek 15 – Porovnání mediánu nákladů projektů zařazených do vzorku na omezení spotřeby energie s cenou elektřiny a referenčními hodnotami EU podle odvětví



Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu, údajů o projektech zařazených do vzorku a hodnot z databáze DEEP.

Finanční ukazatele jsou velmi užitečné, a řídicími orgány přitom opomíjené nástroje pro posuzování výkonnosti

89 Většina příjemců, kteří odpověděli na náš průzkum, použila pro vlastní posouzení projektů kritéria finanční výkonnosti:

- doba návratnosti: (73 % příjemců).
- vnitřní míra návratnosti (45 % příjemců).
- čistá současná hodnota (38 % příjemců).
- ukazatele umožňující posoudit přínosy méně náročné údržby, vyšší produktivity, menšího množství jiných doprovodných služeb, certifikace ochrany životního prostředí atd. (40 % příjemců).

90 Několik řídicích orgánů použilo při posuzování přínosů projektu finanční ukazatele. Svou analýzu jsme zaměřili na využití doby návratnosti, což je finanční ukazatel, který příjemci používají nejčastěji.

91 Na rozdíl od příjemců zohlednily orgány dobu návratnosti při posuzování projektů v oblasti energetické účinnosti pouze ve dvou ze 30 operačních programů. Financovány byly přitom pouze projekty, jejichž doba návratnosti přesahovala určitou časovou hranici (např. 2 roky). Orgány nestanovily horní hranici doby návratnosti, aby zjistily, zda jsou projekty proveditelné.

92 Posuzovali jsme, jaký dopad by mělo zohlednění doby návratnosti při výběru projektů na jejich efektivnost. Na základě údajů, které poskytli příjemci, jsme nejprve odhadli dobu návratnosti investic. Vyšli jsme přitom z celkových způsobilých nákladů, které jsme vydělili ročními úsporami nákladů vyplývajících z úspory energie uvedené v žádosti, pokud jsme měli tyto údaje k dispozici. V opačném případě jsme tyto úspory nákladů odhadovali na základě ceny energie a roční úspory energie. Další přínosy a úspory nákladů, které z nich vyplývají, jsme nebrali v úvahu, neboť hlavním cílem fondů bylo zvýšit energetickou účinnost.

93 Návratnost se nám podařilo odhadnout u 150 ze 163 projektů v oblasti energetické účinnosti, které byly součástí našeho vzorku. Ze 150 projektů, u kterých jsme odhadli dobu návratnosti, jsme u 132 projektů měli rovněž k dispozici informace o životnosti investic.

94 U každého z těchto projektů jsme porovnali odhadované doby návratnosti s životností investic. Zjistili jsme, že 6 % projektů bylo těsně za hranicí životnosti investic (rozdíl méně než 10 %) a v třetině projektů (29 %) byla odhadovaná doba návratnosti mnohem delší než životnost investic.

95 Vzhledem k tomu, že projekty z této skupiny pravděpodobně nebyly finančně životaschopné, rozhodli jsme se provést důkladnou analýzu jejich efektivnosti. Na základě odhadované doby návratnosti a životnosti investic jsme se zabývali především otázkou, jak tyto parametry ovlivnily průměrné náklady na omezení spotřeby energie.

96 Průměrné náklady na úsporu jedné jednotky (MWh) energie jsme vypočítali ve dvou krocích:

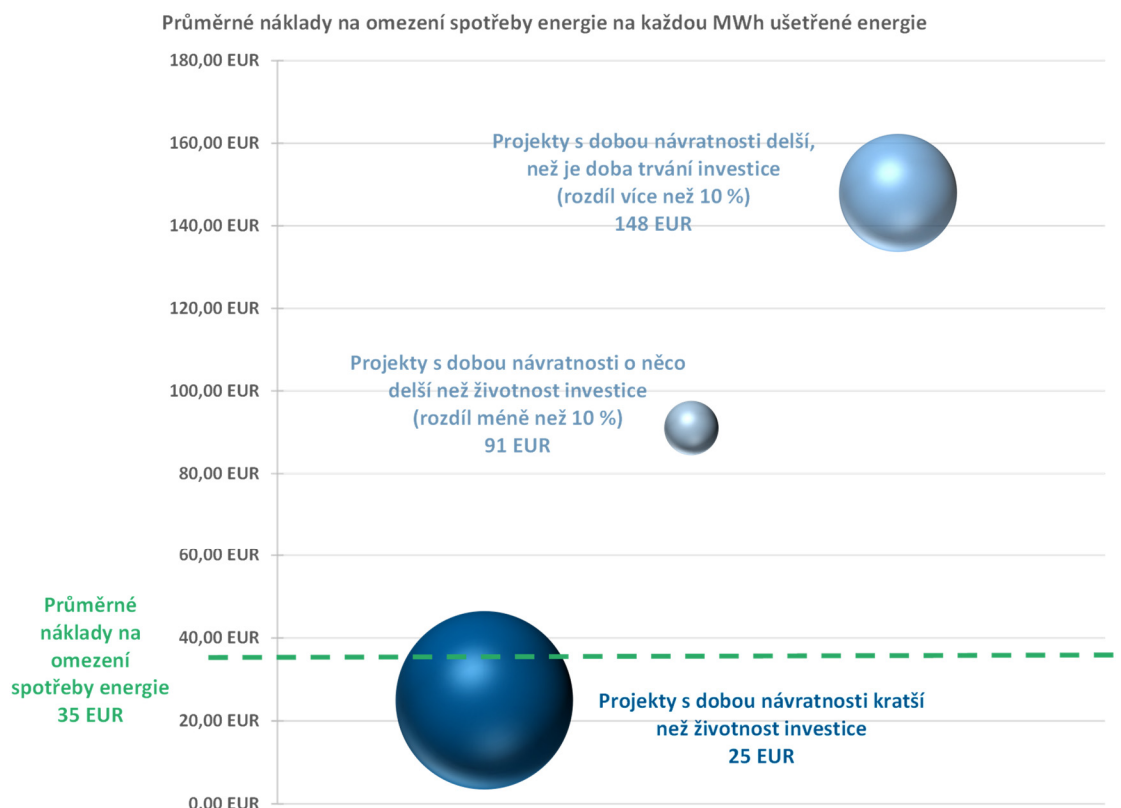
- a) Pro každé investované euro jsme nejprve na základě výběru vzorku podle peněžních jednotek vypočítali průměrnou úsporu energie připadající na euro investované v daném (dílčím) souboru (MWh/EUR).
- b) Pro stejný (dílčí) soubor jsme následně jako inverzní hodnotu výše uvedené veličiny (EUR/MWh) vypočítali průměrné náklady na úsporu jedné jednotky energie (neboli „náklady na omezení spotřeby energie“).

97 Analyzovali jsme 132 projektů, u nichž jsme měli k dispozici všechny potřebné údaje o nákladech na omezení spotřeby energie, době návratnosti a životnosti investic. Identifikovali jsme tři kategorie (dílčí soubory) projektů, jejichž odhadovaná doba návratnosti byla:

- a) kratší, než je životnost investice (86 projektů);
- b) mírně delší, než je životnost investice, tzn., že rozdíl je nejvýše 10 % (8 projektů);
- c) delší, než je životnost investice, tzn., že rozdíl je více než 10 % (38 projektů).

98 Zjistili jsme, že průměrné náklady na snížení spotřeby energie výrazně vzrostly, pokud doba návratnosti byla delší než životnost investic (viz [obrázek 16](#)). Toto zjištění zpochybňuje využívání finančních prostředků z fondů EU na takovéto projekty.

Obrázek 16 – Výše nákladů na omezení spotřeby energie mění se v závislosti na době návratnosti

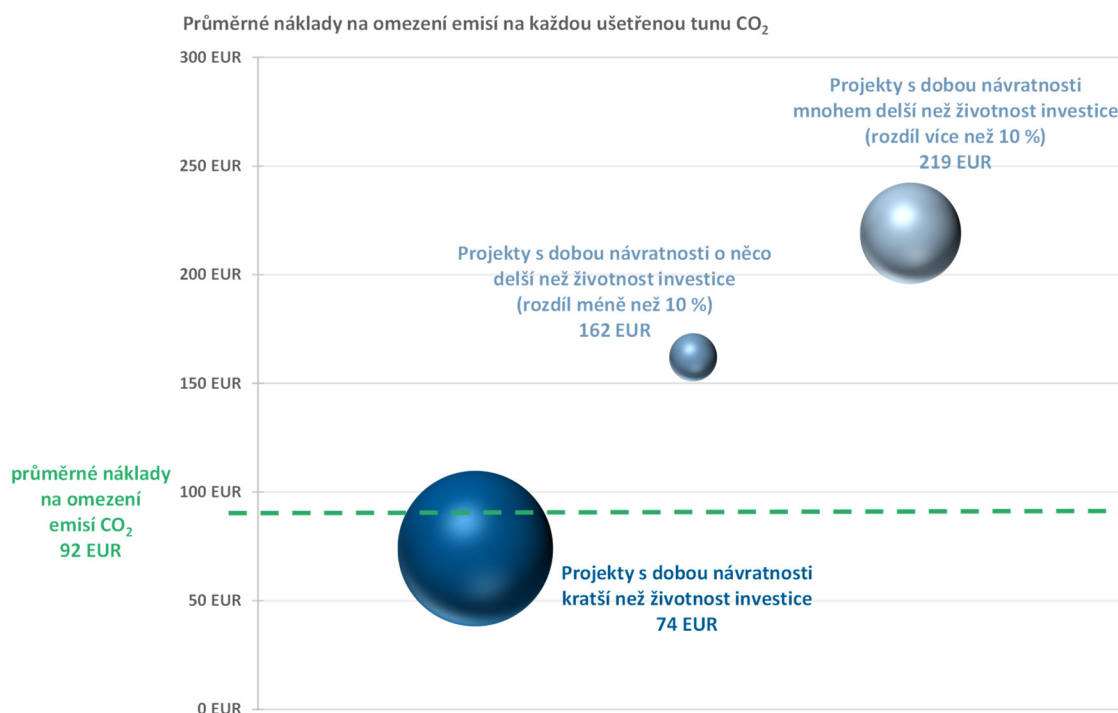


Zdroj: EÚD na základě údajů z projektových žádostí a odpovědí příjemců.

99 U projektů s velmi krátkou dobou návratnosti, tj. méně než 5 let, byly náklady výrazně nižší než průměr (26 EUR). O potřebnosti grantů EU na rozvoj takových projektů lze proto pochybovat.

100 Analyzovali jsme také, jakým způsobem ovlivnil vztah mezi dobou návratnosti a životností investic průměrné náklady na omezení emisí CO₂ u 129 projektů, u nichž jsme měli všechny tyto údaje k dispozici. Vycházeli jsme přitom ze stejných dílčích souborů jako v případě nákladů na omezení spotřeby energie (85, 8 a 36 projektů). Jak názorně dokládá [obrázek 17](#), zaznamenali jsme stejný trend.

Obrázek 17 – Vztah mezi dobou návratnosti, životností investice a náklady na omezení emisí CO₂



Zdroj: EÚD na základě údajů z projektových žádostí a odpovědí příjemců.

101 Nakonec jsme analyzovali potenciální vliv kritérií efektivnosti, které byly stanoveny ze strany orgánů, na omezení nákladů na energii a snížení emisí CO₂ během doby životnosti investice. Snažili jsme se přitom zejména zjistit, zda tato kritéria podporují efektivnost projektů.

102 Ze 124 projektů, na něž se vztahovala kritéria energetické účinnosti, tj. ukazatele posuzující poměr nákladů a úspor energie, bylo ke 107 projektům poskytnuto dostatečné množství údajů, abychom mohli vypočítat náklady na omezení spotřeby energie. U 39 projektů, na něž se tato kritéria nevztahovala, bylo ke 35 z nich poskytnuto dostatečné množství údajů umožňující výpočet nákladů na omezení spotřeby energie.

103 U 142 projektů, ke kterým jsme měli všechny potřebné údaje, jsme zjistili, že použití kritérií efektivnosti při výběru projektů nevedlo k výrazně nižším průměrným nákladům na omezení spotřeby energie. U projektů, na které se tato kritéria vztahovala (107), dosahovaly průměrné náklady na omezení spotřeby energie 34 EUR, zatímco u projektů, pro něž nebyly stanoveny prahové hodnoty (35), činily průměrné náklady na omezení spotřeby energie 37 EUR.

104 Analyzovali jsme také vztah mezi náklady na omezení emisí CO₂ a stanovením kritérií nákladové efektivity CO₂. Tato kritéria byla uplatněna u 25 ze 163 projektů. Na základě téže metodiky jsme zjistili, že stanovení kritérií efektivity nákladů na omezení emisí CO₂ nesnížilo průměrné náklady na omezení emisí CO₂.

105 Dospěli jsme k závěru, že použití kritérií efektivity omezujících náklady na úspory energie a snižování emisí CO₂ mělo jen malý vliv na snížení průměrných nákladů na omezení spotřeby energií nebo omezení emisí CO₂. Naopak uplatnění doby návratnosti jako dodatečného kritéria pro výběr projektů mohlo usnadnit poskytování finančních prostředků EU na proveditelné projekty a zvýšit efektivnost financování (snížení nákladů na úsporu energie). Ve zvláštní zprávě EÚD č. 11/2020 se doporučuje, aby se v oblasti energetické účinnosti budov používal soubor různých kritérií.

106 Použití těchto kritérií výkonnosti by orgánům usnadnilo rozhodování o vhodném nástroji financování nebo o potřebnosti veřejných prostředků. U projektů s velmi krátkou dobou návratnosti a nízkými náklady na omezení spotřeby energie by byly nákladově nejefektivnějším řešením úvěry; tyto projekty by pravděpodobně byly realizovány i bez grantu EU. Za nevhodnou považujeme naopak unijní podporu méně efektivních projektů (viz bod 94).

Stávající výkonnostní rámec neumožňuje měřit celkový přínos financování ze strany EU

107 Komise by měla sledovat výsledky operačních programů, přičemž by měla vycházet z toho, čeho měly podle jejího očekávání EFRR a FS dosáhnout, pokud jde o řešení potřeb podniků v oblasti úspory energie a obecně pokud jde o plnění cílů v oblasti energetické účinnosti.

Společný výkonnostní rámec neumožnil přístup ke konsolidovaným informacím o výstupech a výsledcích

108 Nařízení o EFRR a FS na období 2014–2020 zavedla společný výkonnostní rámec pro sledování výsledků dosažených na základě financování z EU. Pro některé společné investiční priority EU, jmenovitě pro energetickou účinnost budov nebo projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, stanovila tato nařízení soubor společných ukazatelů umožňujících monitorování výstupů a výsledků (viz [rámeček 4](#)).

Rámeček 4

Společné ukazatele pro energetiku

Energie z obnovitelných zdrojů:

- Nová kapacita pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů (MW).

Energetická účinnost

- Počet domácností s lépe klasifikovanou spotřebou energie.
- Snížení roční spotřeby primární energie ve veřejných budovách (kWh/rok).

109 Pro energetickou účinnost v podnicích nestanovilo nařízení žádné konkrétní společné ukazatele. Komise byla toho názoru, že vyčíslit dopady opatření v oblasti energetické účinnosti na úsporu energie na základě výpočtu postupem zdola nahoru je obtížné a sčítání opatření může být pouhou aproximací²⁷.

110 Po schválení operačních programů Komise odhadla, že fondy politiky soudržnosti přispějí ke snížení ročních emisí skleníkových plynů přibližně o 30 milionů tun CO₂ a poskytnou prostředky na financování energetické účinnosti a dalších nízkouhlíkových iniciativ přibližně v 57 000 podnicích v EU-28²⁸. Na základě těchto informací nelze určit vlastní přínosy projektů v oblasti energetické účinnosti.

111 Vzhledem k tomu, že pro energetickou účinnost v podnicích neexistují společné ukazatele EU, navrhly řídicí orgány ukazatele výsledků a výstupů specifické pro jednotlivé programy. Většina ukazatelů měří úspory energie nebo snížení energetické náročnosti. Některé orgány použily k vyčíslení výstupů zlepšení energetické účinnosti společný ukazatel výkonnosti, kterým se měří snižování emisí CO₂.

112 Na úrovni operačních programů se ukazatele, které jsou specifické pro jednotlivé programy, program od programu ze své podstaty liší (viz [rámeček 5](#)). Někdy se dokonce liší i mezi operačními programy v rámci téhož členského státu (např. mezi Německem a Itálií). Některé z těchto ukazatelů jsou navíc kontextové ukazatele, které

²⁷ Pracovní dokument útvarů Komise nazvaný „Posouzení dopadu. Průvodní dokument k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti SWD(2016) 405 final, 30.11.2016.

²⁸ *Contribution of the European Structural and Investment Funds to the 10 Commission priorities: Energy Union and Climate*, Evropská komise, 2015.

představují údaje týkající se celého hospodářství, a nikoli ukazatele výstupů nebo výsledků týkající se projektů.

Rámeček 5

Ukazatele energetické účinnosti se u jednotlivých programů liší

Příklady ukazatelů výsledků:

- Energetická náročnost hospodářství, toe na 1 000 EUR HDP (Bulharsko).
- Produktivita komodit v běžných cenách (HDP/spotřeba surovin), 1 000 EUR/t (Německo).
- Konečná energetická náročnost, ktoe/mil. EUR (Španělsko).
- Spotřeba elektrické energie v průmyslových podnicích, GWh (Itálie).
- Úspory primární energie v podnikovém sektoru (služby a průmysl – mimo ETS), toe (Kypr).
- Energetická náročnost výroby (ve stálých cenách roku 2010), kg ropného ekvivalentu/1 000 EUR (Lotyšsko).
- Spotřeba primární energie, PJ (Maďarsko).
- Konečná spotřeba energie na přidanou hodnotu pro malé a střední průmyslové podniky, MWh/mil. SEK (Švédsko).

Příklady ukazatelů výstupů:

- Počet provedených energetických auditů (Bulharsko).
- Odhadovaný roční pokles spotřeby energie, GJ (Dánsko).
- Snížení spotřeby primární energie v dotovaných společnostech, kWh/rok (Německo).
- Snížení konečné spotřeby energie ve veřejných infrastrukturách a podnicích, ktoe/rok (Španělsko).
- Snížení roční spotřeby primární energie ve výrobních činnostech, toe (Itálie).
- Úspory energie u podpořených hospodářských subjektů, MWh/rok (Lotyšsko).
- Snížení spotřeby primární energie dosažené zlepšením energetické účinnosti pomocí nevratné podpory, PJ/rok (Maďarsko).

- o Omezení spotřeby energie ve společnostech a organizacích zapojených do projektu, MWh (Švédsko).

113 V souladu s ukazateli výstupů specifickými pro jednotlivé programy nebylo u některých projektů zahrnutých do odhadů úspor primární energie podle žádostí, jiné projektů konečných úspor a některých dalších projektů upřesněno, jaký druh odhadů poskytl.

114 Výstupy a výsledky nelze v jejich současné podobě agregovat na úrovni EU ani získat informace o tom, jak projekty přispívají k plnění povinných úspor energie, protože členské státy neshromažďují dílčí údaje stejného druhu.

115 Pro programové období 2021–2027 stanoví nařízení o EFRR a FS²⁹ společné ukazatele výkonnosti pro energetickou účinnost. Jak je názorně uvedeno v **ráměčku 6**, původní návrh obsahoval několik takových ukazatelů, ale jak se tyto ukazatele během postupu spolurozhodování vyvíjely, zůstal v konečném znění zachován jen jeden ukazatel, který odkazuje konkrétně na podniky.

Ráměček 6

Společné ukazatele energetické účinnosti (2021–2027)

Ukazatele původně navržené Komisí ³⁰	Revidované (konečné) ukazatele ³¹
a) RCR 26 – Roční konečná spotřeba energie (z toho: v obytných budovách, jiných než obytných soukromých budovách , jiných než obytných veřejných budovách);	a) RCR 26 – Roční spotřeba <u>primární</u> energie (z toho: obydlí, veřejné budovy, podniky , ostatní);
b) RCR 28 – Budovy s lepší energetickou klasifikací (z toho:	b) CCO 06 – Investice do opatření ke zlepšení energetické náročnosti; a

²⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1058 ze dne 24. června 2021 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 60).

³⁰ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o Fondu soudržnosti, COM(2018) 372 final, ze dne 29. května 2018.

³¹ Nařízení (EU) 2021/1058.

<p>obytné, jiné než obytné soukromé, jiné než obytné veřejné);</p> <p>c) RCR 30 – Podniky s nižší energetickou náročností;</p> <p>d) CCO 06 – Investice do opatření na zlepšení energetické účinnosti;</p> <p>e) CCR 05 – Příjemci s lepší klasifikací energetické účinnosti;</p>	<p>c) CCR 05 – Úspory ve spotřebě <u>primární</u> energie za rok.</p>
--	---

CCO: Klíčové ukazatele výstupů v oblasti soudržnosti.

CCR: Klíčové ukazatele výsledků v oblasti soudržnosti.

RCR: Společný ukazatel výsledků regionální politiky.

116 V souboru revidovaných ukazatelů výkonnosti jsme zjistili tyto nedostatky:

- Společné ukazatele nejsou uvedeny do souladu s ukazateli vykazovanými podle nařízení o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, které členskými státy ukládá vykazovat úspory primární a konečné energie nebo primární a konečnou spotřebu energie (v roce 2020 oproti roku 2030).
- Pomocí ukazatele, který měří spotřebu primární energie (snížení celkového množství potřebné energie), lze do sledování výdajů a výsledků v oblasti energetické účinnosti zahrnout obnovitelné zdroje energie. Zatímco obnovitelné zdroje energie snižují množství energie, které je třeba dodávat ze sítě, projekty využívají pro svou činnost stejné množství energie (konečná spotřeba energie).

Podle odhadů přispějí projekty v oblasti energetické účinnosti financované Evropskou unií k plnění cílů EU jen skromou měrou

117 Abychom mohli posoudit přínos projektů k energetické účinnosti, vypočítali jsme odhadovaný dopad investovaných prostředků, tj. objem vytvořených úspor energie (MWh). Při tomto posuzování jsme vycházeli ze 142 projektů, k nimž jsme měli potřebné údaje.

118 Nejprve jsme u každého projektu rozdělili celkové odhadované úspory energie, kterých mělo být dosaženo díky investicím financovaným Evropskou unií. Z našeho výpočtu vyplývá, že pokud by odhady *ex ante* byly přesné, pak by v průměru 1 000 EUR

investovaných do projektů v oblasti energetické účinnosti uspořilo v průběhu doby investice 28 MWh úspor energie.

119 Následně jsme tento odhad extrapolovali na všechny projekty v oblasti energetické účinnosti v naší databázi, neboť databáze vykazovala podobné vlastnosti jako vzorek. Celková způsobilá částka investovaná do projektů energetické účinnosti v naší databázi činila 3,5 miliardy EUR. Z naší extrapolace vyplývá, že pokud by byly odhady *ex ante* přesné, pak by projekty v oblasti energetické účinnosti financované z EFRR a FS přinesly od října 2020 úspory ve výši přibližně 100 milionů MWh za dobu trvání projektů (8,7 milionu tun ropného ekvivalentu (Mtoe)).

120 Průměrná životnost těchto investic je 18 let a roční objem úspor činí přibližně 0,48 Mtoe. Vzhledem k tomu, že úspory, kterých má být dosaženo v rámci plnění cílů energetické účinnosti stanovených do roku 2030, činí v současnosti 137 Mtoe, představují úspory dosažené díky projektům přibližně 0,3 % této hodnoty.

Závěry a doporučení

121 Zvyšování energetické účinnosti hraje klíčovou roli v úsilí EU v oblasti zmírňování změny klimatu a v Zelené dohodě pro Evropu. K dosažení vyšších cílů EU v oblasti energetické účinnosti je stále zapotřebí značného úsilí, jehož důležitou součástí jsou podniky. Komise a členské státy jsou společně odpovědné za vypracování a zavádění politických opatření v oblasti energetické účinnosti (01–15).

122 V období 2014–2020 poskytly EFRR a FS na vybrané operace podporující opatření v oblasti energetické účinnosti v podnicích 2,5 miliardy EUR (14 a 15). Členské státy a Komise spravují tyto fondy společně (16–20).

123 Prověřovali jsme, zda byly prostředky EU z fondů politiky soudržnosti určené na energetickou účinnost v podnicích vynakládány řádným způsobem. Celkově jsme zjistili, že plánované výdaje nebyly dobře začleněny do strategie EU v oblasti energetické účinnosti a že efektivnost některých projektů byla problematická. Členské státy sice stanovily kritéria efektivnosti projektů, ale tato kritéria sama o sobě nevedla k jejich vyšší efektivnosti. Na základě očekávaných výsledků, i když nejsou zachyceny stávajícím monitorovacím rámcem, je možné soudit, že přínos projektů k dosažení cílů v oblasti energetické účinnosti bude omezený.

124 Zabývali jsme se otázkou, zda Komise a členské státy posoudily vhodnost využití finančních prostředků EU na podporu plnění cílů v oblasti energetické účinnosti. Zjistili jsme, že Komise neodůvodnila, jakým způsobem EFRR a FS, které nabízejí možnost spolufinancování energetické účinnosti v podnicích, přispějí k řešení konkrétních potřeb financování energetické účinnosti podniků, pokud jde o celkové a veřejné investice (34–39).

125 Operační programy stanoví jasné priority a cíle v oblasti energetické účinnosti v podnicích, většina z nich však neuvádí, jaký má být jejich přínos k provádění vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti (40–45).

Doporučení 1 – Posoudit potenciální a skutečný příspěvek fondů politiky soudržnosti k energetické účinnosti

Komise by měla zlepšit využívání finančních prostředků a za tímto účelem provést důkladné posouzení:

- a) potenciálního příspěvku finančních prostředků EU investovaných do energetické účinnosti v podnicích ve fázi programování, přičemž budou zohledněny potřeby veřejného financování uvedené ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu.

Časový rámec: 2022.

- b) konkrétního dopadu projektů zaměřených na energetickou účinnost podniků při hodnocení programového období 2014–2020.

Časový rámec: 2024.

126 V nevelkém počtu operačních programů byly naplánovány významné částky a podíly z celkového příspěvku EFRR a FS na zlepšení energetické účinnosti v podnicích na celostátní nebo regionální úrovni. Tyto programy vykazovaly ve srovnání se zbytkem programů rovněž vyšší podíl použitých prostředků financování (46-51).

127 Zjistili jsme, že orgány členských států využívaly většinou granty. Zvolenou formu finanční podpory v operačních programech orgány neodůvodnily. Není možné určit, kolik projektů by se uskutečnilo bez podpory EU, ale z informací, které jsme získali na základě odpovědí příjemců, vyplývá, že slabá většina projektů by se uskutečnila i bez této podpory. Veřejné granty tvořily zhruba polovinu celkových projektových investic, přičemž největší podíl veřejné podpory představovala složka EU (EFRR a FS) (52–64).

128 Posuzovali jsme také, zda postupy členských států umožňovaly výběr efektivních projektů. Zjistili jsme, že výběrová řízení obecně podporovala výběr efektivních projektů, ale vykazovala nedostatky, které měly vliv na celkovou výkonnost programu.

129 Zjistili jsme, že většina členských států požadovala, aby podniky předkládaly ověřené odhady úspor energie, a že v několika případech nabízely těmto podnikům dokonce finanční podporu na energetické audity *ex ante*. Potvrzování výsledků projektu *ex post* bylo méně časté (67–73).

130 Většina řídicích orgánů obecně požadovala, aby projekty splňovaly minimální normy úspor energie a výkonnostní normy, a to i v situaci, kdy pro podniky žádné unijní normy účinnosti neexistují. Náročnost těchto požadavků se lišila, ale většina z nich podporovala dosažení významných úspor. Rovněž jsme zjistili, že orgány některých členských států stanovily kritéria efektivnosti pro investice (74–80).

131 Projekty se obecně jevily jako efektivní: medián nákladů na dosažení úspor energie byl ve všech členských státech nižší než medián cen elektřiny, i když byl nižší než referenční hodnota DEEP (81–88).

132 Finanční ukazatele byly při výběru projektů uplatňovány jen zřídka, a to i přesto, že je používala většina příjemců. Zjistili jsme, že u třetiny projektů byla doba návratnosti delší než investiční životnost, což znamená, že tyto projekty nebyly efektivní (89–94).

133 Na základě analýzy toho, do jaké míry návratnost ovlivňuje náklady na úsporu energie, jsme zjistili, že velmi dlouhá doba návratnosti, tj. delší než životnost investice, náklady na dosažení úspor energie výrazně zvyšuje (95–100). Stanovení kritérií efektivnosti nákladů týkajících se energie a CO₂ nepřineslo významnější snížení průměrných nákladů na úspory (101–103).

134 Větší účinek by mělo zohledňování doby návratnosti, které by mohlo napomoci i při určování vhodných nástrojů financování. Projekty s velmi krátkou dobou návratnosti a nízkými náklady na omezení spotřeby energie by se pravděpodobně uskutečnily i bez grantu EU; tyto projekty mohly být financovány prostřednictvím úvěrů (99 a 106). Podle nového nařízení o společných ustanoveních jsou orgány povinny svůj výběr nástroje financování u nových operačních programů odůvodnit (53).

Doporučení 2 – Ověřovat, zda je volba nástroje financování náležitě odůvodněna

Komise by měla ověřovat, zda členské státy ve svých programových návrzích přiměřeně odůvodnily volbu nástroje financování a zda nejsou používány granty tam, kde by bylo vhodnější použít finanční nástroje.

Časový rámec: 2022.

135 Podpora EU by neměla být poskytována v případech, kdy doba návratnosti značně převyšuje životnost investice, tzn. v případech projektů, které jsou méně

efektivní a pravděpodobně nejsou finančně životaschopné (106). V této situaci byla třetina projektů, ke kterým jsme měli k dispozici údaje (94).

136 V neposlední řadě jsme na základě ukazatelů a naší vlastní analýzy posuzovali také to, zda výsledky projektů vedly k prokazatelnému zvýšení energetické účinnosti v podnicích.

137 Zvyšování energetické účinnosti v podnicích je sice prioritou stanovenou na úrovni EU, pro období 2014–2020 však v této oblasti neexistují žádné společné ukazatele pro měření výstupů a výsledků. Ukazatele umožňující měřit počet podniků investujících do nízkouhlíkových technologií nebo snížení emisí CO₂ jsou společné pro několik různých priorit, a neumožňují proto určit výstupy a výsledky vztahující se na prioritu energetické účinnosti (108-110). Členské státy stanovily ukazatele specifické pro jednotlivé programy, ale jejich výstupy a výsledky nelze agregovat na úrovni EU (111-114).

138 Právní předpisy o fondech politiky soudržnosti na období 2021–2027 zavedly společné ukazatele energetické účinnosti (115). Ukazatele však neodpovídají ostatním požadavkům EU na podávání zpráv, jako je nařízení o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, které obsahuje podrobnější ustanovení. Nové ukazatele umožňují orgánům považovat obnovitelné zdroje energie za investice do energetické účinnosti, což má vliv na sledování opatření v oblasti klimatu a monitorování výdajů na energetickou účinnost (116).

139 Na základě našeho odhadu jsme také dospěli k závěru, že úspory energie vytvořené na základě spolufinancovaných projektů přispívají k úsporám energie, kterých je potřeba dosáhnout do roku 2030, jen v omezené míře, asi jen ve výši 0,3 % (117–120).

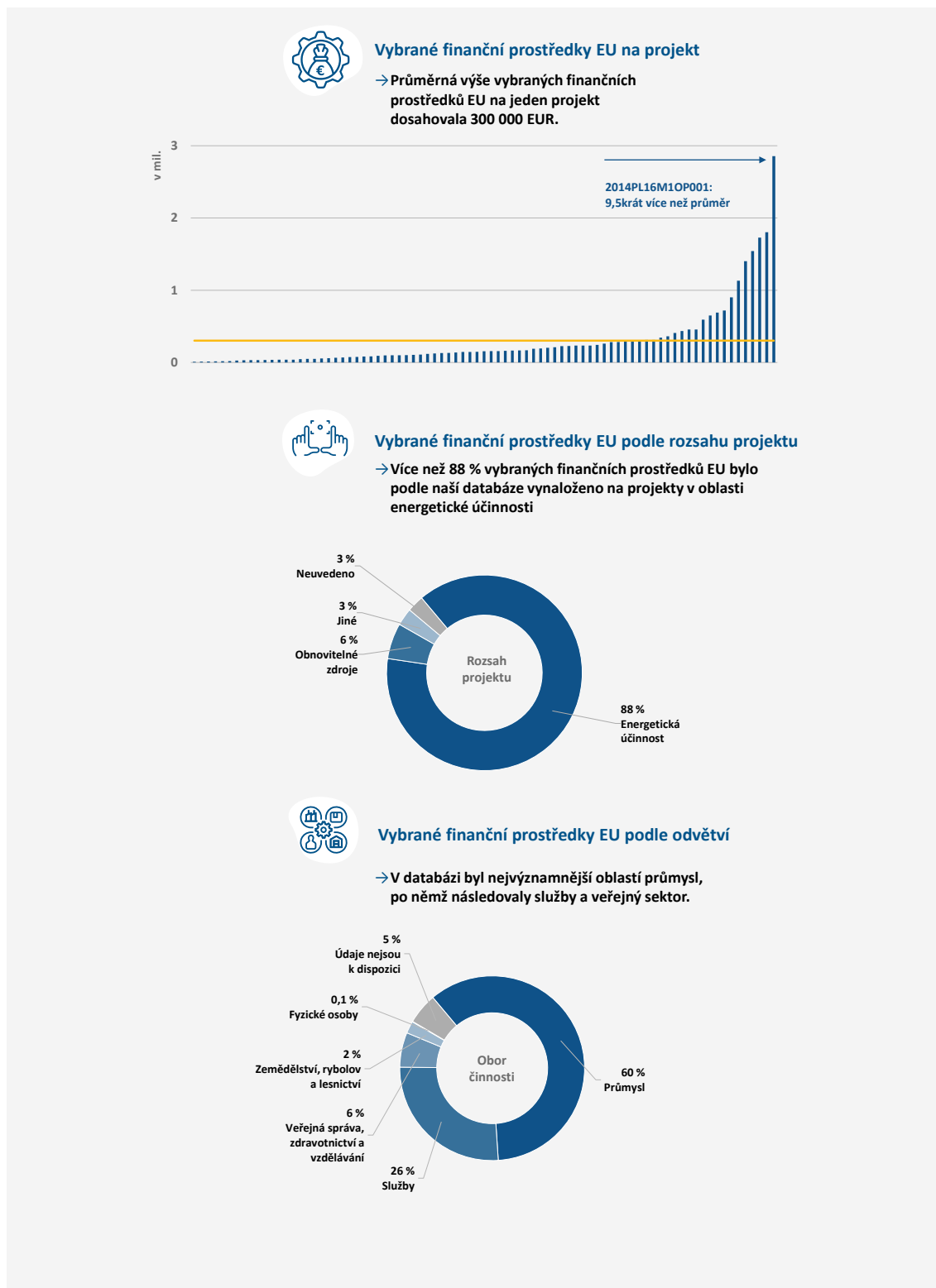
Tuto zprávu přijal senát I, jemuž předsedá Samo Jereb, člen Účetního dvora, v Lucemburku dne 24. listopadu 2021.

Za Účetní dvůr

Klaus-Heiner Lehne
předseda

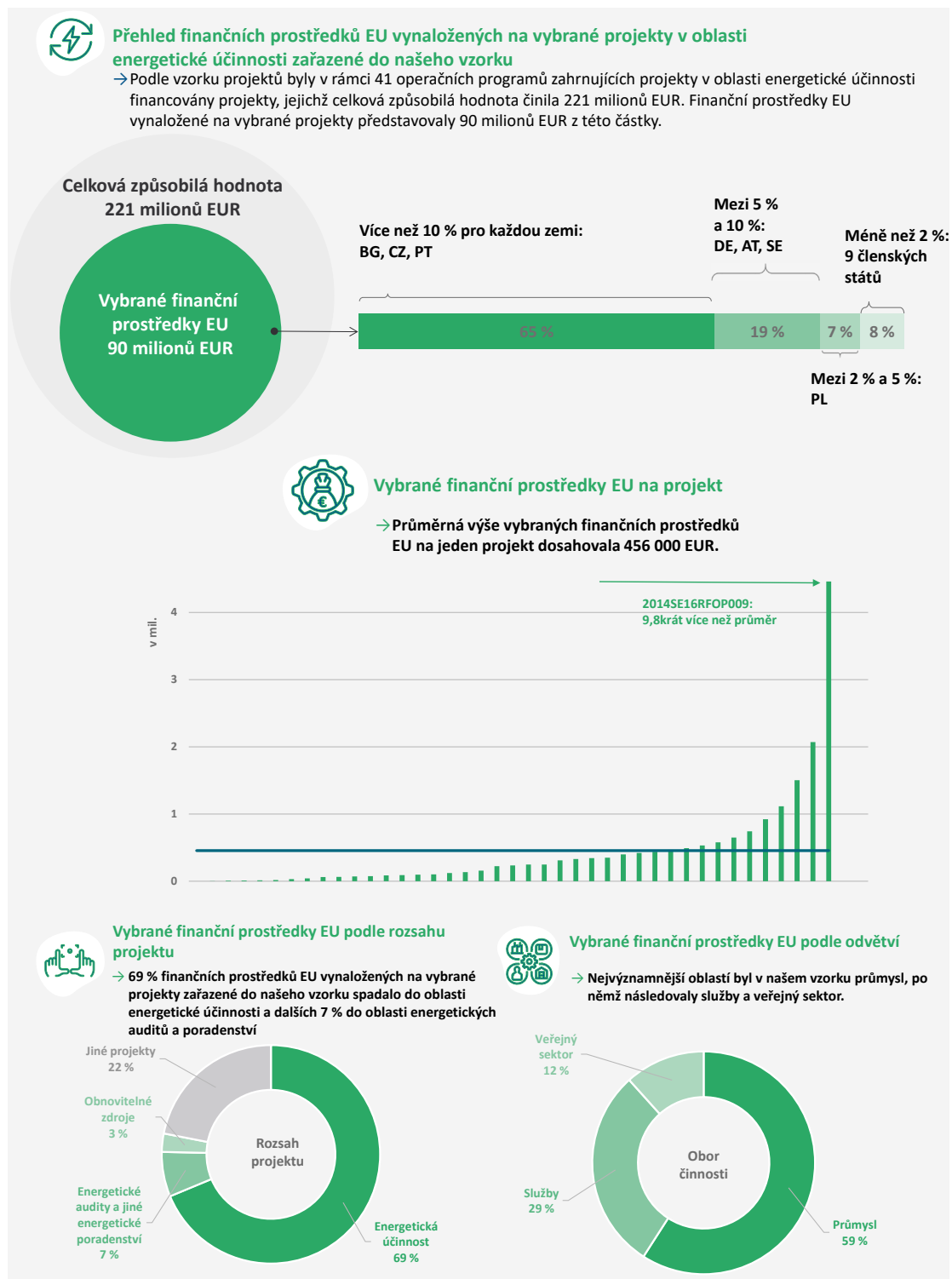
Přílohy

Příloha I – Analýza projektů v databázi



Zdroj: EÚD na základě seznamů projektů poskytnutých řídicími orgány.

Příloha II – Charakteristiky vzorku



Zdroj: EÚD na základě projektů zařazených do vzorku.

Zkratková slova a zkratky

(M)(k)TOE: (milion)(kilo) tun ropného ekvivalentu

CO₂: oxid uhličitý.

DEEP: platforma pro odstraňování rizik z hlediska energetické účinnosti

EFRR: Evropský fond pro regionální rozvoj

FS: Fond soudržnosti

GŘ ENER: Generální ředitelství pro energetiku

GŘ REGIO: Generální ředitelství pro regionální a městskou politiku

GWh: gigawatt hodina

HDP: hrubý domácí produkt

Koe/\$2015p: kilogram ropného ekvivalentu v cenách roku 2015 vyjádřených v USD

MSP: malé a střední podniky

MWh: megawatt hodina

NEEAP: vnitrostátní akční plán energetické účinnosti

OP: operační program

PJ/GJ: peta/gigajoul

SFC: komunikační systém strukturálních fondů Evropské unie

Glosář

ČLENSKÉ STÁTY: dvacet sedm zemí, které jsou v roce 2021 členy Evropské unie.

DEEP: platforma pro odstraňování rizik z hlediska energetické účinnosti, iniciativa spravující databázi s otevřeným zdrojovým kódem, jejímž cílem je zvýšit v Evropě objem investic do energetické účinnosti prostřednictvím lepšího sdílení a transparentní analýzy stávajících projektů.

ENERGETICKÁ NÁROČNOST: poměr mezi hrubou domácí spotřebou energie (GIEC) a hrubým domácím produktem (HDP) vypočtený za kalendářní rok.

ENERGETICKÁ PRODUKTIVITA: míra hospodářského přínosu, který získáváme z každé využití jednotky energie. Vypočítá se tak, že se celková hospodářská produkce (např. HDP) vydělí množstvím spotřebované energie (např. tun ropného ekvivalentu). Lze tak získat představu o oddělení spotřeby energie od růstu HDP.

ENERGETICKÁ ÚČINNOST: poměr výstupu ve formě výkonu, služby, zboží nebo energie k množství vstupní energie podle směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti.

ENERGETICKÝ AUDIT: směrnice o energetické účinnosti definuje energetický audit jako systematický postup za účelem získání dostatečných znalostí o stávající energetické spotřebě, který identifikuje a kvantifikuje možnosti nákladově efektivních úspor energie a podává zprávy o zjištěních.

KONEČNÁ SPOTŘEBA ENERGIE: veškerá energie dodávaná odvětvím průmyslu, dopravy, služeb a zemědělství. Tato spotřeba nezahrnuje dodávky do odvětví přeměny energie a odvětví energetiky.

Modelovací nástroj PRIMES: PRIMES je model energetického systému EU umožňující provádět střednědobé a dlouhodobé prognózy od roku 2010 až do roku 2030.

NÁKLADY NA OMEZENÍ SPOTŘEBY: náklady na úsporu (omezení spotřeby) energie odpovídající jedné MWh (v eurech).

OPERAČNÍ PROGRAM: programový dokument, který podrobně popisuje investiční priority, specifické cíle, výsledky a ukazatele výstupů a stanoví řídicí a kontrolní systém zajišťující účinné a účelné provádění EFRR nebo FS.

ŘÍDICÍ ORGÁN: regionální nebo vnitrostátní orgány, které řídí operační programy a nesou hlavní odpovědnost za účinné a účelné provádění EFRR nebo FS.

SPOTŘEBA PRIMÁRNÍ ENERGIE: hrubá domácí spotřeba minus konečné využití k neenergetickým účelům

ÚSPORY ENERGIE: množství ušetřené energie určené měřením nebo odhadem spotřeby před provedením jednoho či více opatření ke zvýšení energetické účinnosti a po něm, při zajištění normalizace vnějších podmínek, které spotřebu energie ovlivňují.

ZVÝŠENÍ ENERGETICKÉ ÚČINNOSTI: nárůst energetické účinnosti v důsledku technologických či ekonomických změn nebo v důsledku změn v lidském chování.

Odpovědi Komise

<https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/DocItem.aspx?did=60620>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/DocItem.aspx?did=60620>

Auditní tým

Účetní dvůr ve svých zvláštních zprávách informuje o výsledcích auditů politik a programů EU či témat z oblasti správy a řízení zaměřených na konkrétní oblasti rozpočtu. Účetní dvůr vybírá a koncipuje tyto auditní úkoly tak, aby byl jejich dopad co nejvyšší, a zohledňuje přitom rizika pro výkonnost a zajištění souladu s předpisy, objem příslušných příjmů či výdajů, očekávaný vývoj, politické zájmy a zájem veřejnosti.

Tento audit výkonnosti provedl auditní senát I, který se zaměřuje na udržitelné využívání přírodních zdrojů a jemuž předsedá člen EÚD Samo Jereb. Audit vedl člen EÚD Samo Jereb a podporu mu poskytovali vedoucí kabinetu Kathrine Hendersonová, tajemnice kabinetu Jerneja Vrabičová, vyšší manažer Emmanuel Rauch, vedoucí úkolu Oana Dumitrescuová a auditoři Lorenzo Pirelli, Lucia Roscová, Asimina Petriová, Malgorzata Frydelová, Timo Lehtinen a Nicholas Edwards. Grafické zpracování: Marika Meisenzahlová.



Zadní řada (zleva doprava): Lorenzo Pirelli, Lucia Rosca, Emmanuel Rauch, Malgorzata Frydel, Nicholas Edwards

Přední řada (zleva doprava): Asimina Petri, Timo Lehtinen, Oana Dumitrescu, Samo Jereb, Marika Meisenzahl

AUTORSKÁ PRÁVA

© Evropská unie, 2022.

Politiku opakovaného použití dokumentů Evropského účetního dvora (EÚD) upravuje [rozhodnutí Evropského účetního dvora č. 6-2019](#) o politice týkající se veřejně přístupných dat a opakovaném použití dokumentů.

Pokud není uvedeno jinak (například v jednotlivých upozorněních o ochraně autorských práv), je obsah EÚD vlastněný EU předmětem [licence Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). To znamená, že opakované použití je povoleno za podmínky, že je uveden zdroj a případné změny jsou označeny. Uživatel nesmí zkreslit původní význam nebo sdělení dokumentů. EÚD nenesou za jakékoli důsledky opakovaného použití odpovědnost.

Jste povinni vypořádat další práva, pokud konkrétní obsah zobrazuje identifikovatelné fyzické osoby, například fotografie zaměstnanců EÚD, nebo obsahuje díla třetích stran. Je-li povolení poskytnuto, ruší a nahrazuje toto povolení výše uvedené obecné povolení a musí jasně uvádět veškerá omezení týkající se použití.

K reprodukci obsahu, který není vlastnictvím EU, musíte žádat o povolení přímo od držitelů autorských práv.

Programové vybavení nebo dokumenty, na něž se vztahují práva průmyslového vlastnictví, jako patenty, ochranné známky, zapsané (průmyslové) vzory, loga a názvy, jsou z politiky EÚD pro opakované použití vyloučeny a není vám k nim poskytnuta licence.

Soubor internetových stránek orgánů a institucí Evropské unie využívajících doménu europa.eu obsahuje odkazy na stránky třetích stran. Protože nad jejich obsahem nemá EÚD žádnou kontrolu, doporučujeme seznámit se s jejich vlastními zásadami ochrany soukromí a politikou v oblasti autorských práv.

Používání loga Evropského účetního dvora

Logo Evropského účetního dvora nesmí být použito bez předchozího souhlasu Evropského účetního dvora.

PDF	ISBN 978-92-847-7290-2	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/458619	QJ-AB-22-002-CS-N
HTML	ISBN 978-92-847-7271-1	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/016978	QJ-AB-22-002-CS-Q

Energetická účinnost má zásadní význam pro dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050. Analyzovali jsme projekty zaměřené na energetickou účinnost v podnicích spolufinancované z fondů politiky soudržnosti. Zjistili jsme, že Komise neposoudila potenciál energetických úspor v podnicích ani potřeby financování a že v programech není uvedeno, jak tyto finanční prostředky přispívají k prioritám v oblasti energetické účinnosti. Z ukazatelů *ex post* nelze tento příspěvek posoudit; odhadli jsme jej nicméně na 0,3 % úspor, kterých má být do roku 2030 dosaženo. Investice do energetické účinnosti byly celkově efektivní. Používáním finančních ukazatelů ve výběrovém postupu by se předešlo některým případům neefektivnosti a umožnilo by to lepší výběr nástroje financování. Doporučujeme Komisi, aby vyjasnila příspěvek finančních prostředků EU a ověřovala, zda je volba finančního nástroje vhodná.

Zvláštní zpráva EÚD podle čl. 287 odst. 4 druhého pododstavce Smlouvy o fungování EU.



EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR



Úřad pro publikace
Evropské unie

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Lucemburk
LUCEMBURSKO

Tel.: +352 4398-1

Dotazy: eca.europa.eu/cs/Pages/ContactForm.aspx

Internetová stránka: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors